

Část „A“

PIVOVARNICTVÍ

Obsah

Úvod

Kotevní bod trasy

- PLZEŇ

Klíčové lokality a navazující území

Území Obec s významným pivovarem - klíčovou lokalitou

1	○ Kostelec nad Černými Lesy○ Kácov○ Humpolec○ Pelhřimov○ Jihlava○ Hlinsko
2	○ Velké Březno
3	○ Český Krumlov○ Třeboň○ Protivín
4	○ Dalešice○ Brno○ Černá Hora
5	○ Klášter Hradiště nad Jizerou○ Liberec – Vratislavice○ Turnov
6	○ Ostrava○ Štramberk
7	○ PLZEŇ○ Kout na Šumavě○ Chodová Planá○ Chyše○ Žatec
8	○ Uherský Brod○ Přerov○ Litovel○ Hanušovice
9	○ Beroun
10	○ Dobruška○ Broumov

Grafická příloha: mapa 1 – kotevní bod a klíčové lokality

mapa 2 – kulturně historické zajímavosti v okolí cca 30 km – tech. památky

mapa 3 - kulturně historické zajímavosti v okolí cca 30 km –ukázky slohů

Úvod

Prvým dokladem souvisejícím přímo s výrobou piva je nadační listina prvního českého krále Vratislava II. pro vyšehradskou kapitolu z roku 1088, ve které mimo ostatní dary a privilegia panovník přidělil kapitule desátek chmele na vaření piva. Nejstarším dokladem o pěstování chmele na území Česka je nadační listina knížete Břetislava z 30. let 11. století.

Rozvoj řemeslné výroby piva nastal od 13. století se zakládáním nových královských měst, která dostávala od panovníka řadu privilegií. Později tato práva získala i poddanská města od příslušné šlechty.

Ve 14. až 15. století zbohatlí měšťané sdružovali své finanční prostředky a zakládali společné městské pivovary. Ke konci středověku a kolem poloviny 16. století se rozvíjela výroba piva ve šlechtických pivovarech, stabilně se udržovala či rozšiřovala v klášterních pivovarech, které méně podléhaly vlivům politických a hospodářských změn.

V polovině 19. století nastal zlatý věk českého pivovarství, které silně ovlivnilo vývoj tohoto oboru na celém světě. Významným mezníkem v českém pivovarství bylo založení Měšťanského pivovaru v Plzni (dnešního Prazdroje) v roce 1842. V té době se uvolnila možnost výstavby pivovarů a v Čechách vzniklo okolo 30 nových měšťanských, akciových a soukromých pivovarů. Postupně se zvyšovala celková výroba piva koncentrovaná do větších pivovarů, malé pivovary zanikaly. Pivo se vyváželo prakticky do celého světa.

Katastrofu českému pivovarství jako veškerému světovému vývoji přinesla druhá světová válka. Po válce řada uzavřených pivovarů již neobnovila svoji činnost. Pivovarský a sladařský průmysl byl postupně v celé Československé republice zestátněn a centrálně řízen.

Po válce byly na území České republiky postaveny pouze 2 pivovary: Radegast a Most.

Po roce 1989 nastala privatizace pivovarů, mnohé zanikly, v některých byla výroba později obnovena.

(Zdroj: www.pivovary.info)

Trasa pivovary je zpracovaná do značné podrobnosti. Kromě pivovaru v Plzni, který je již certifikovaným kotevním bodem a pivovarů, které se svým významem řadí ke klíčovým lokalitám, jsou uvedeny i pivovary, které mají význam pouze doplňkový. Mnohé z nich jsou ve špatném stavu a nepřístupné veřejnosti, tedy z hlediska cestovního ruchu představují pouze možný potenciál. Takové objekty jsou v textu označeny modrou barvou. Pro snadnou orientaci je kolem každé klíčové lokality a kolem kotevního bodu vymezeno území snadno dosažitelné, do vzdálenosti cca 30 km. V tomto území jsou popsány kromě doplňujících objektů historických pivovarů i ostatní technické památky, rovněž pak památky reprezentující jednotlivé stavební slohy a památkové rezervace a městské památkové zóny. Pro každou obec, ve které se nachází klíčová lokalita, je uvedeno, jaké jsou zde možnosti ubytování a dalších volnočasových aktivit.

Kotevní bod trasy Plzeňský pivovar

Pivovar Plzeň se stal v rámci projektu ERIH (European Route of Industrial Heritage) na jaře roku 2008 prvním certifikovaným kotevním bodem v ČR.

Historie

V Plzni se pivo začalo vařit hned po založení města v roce 1295, kdy král Václav II. udělil 260 plzeňským měšťanům právo várečné bez ohledu na jejich povolání. Nejstarší pivovar se sladovnou je v Plzni doložen v roce 1307.

Podnětem k postavení nového pivovaru, zvaného Měšťanský, v Plzni se stalo "Vyzvání právovárečných měšťanů ku vystavění vlastnické výroby" z roku 1839, v němž se apelovalo na nutnost zlepšení kvality plzeňského piva. Místo pro stavbu nového pivovaru bylo vybráno na tehdejší předměstí Bubenč, které mělo dostatek kvalitní pramenité vody a pískovcové podloží pro vybudování sklepů. Se stavbou se začalo 15. září 1839 a 5. října 1842 byl v novém pivovaru zahájen provoz uvařením první várky piva.

Měšťanský pivovar se ve druhé polovině 19. století rozrostl ve velký průmyslový podnik, dnes a. s. Plzeňský Prazdroj.

Dokladem právovárečného domu se sladovnou z 15. století je dům v dnešní Veleslavínově ulici v Plzni. První písemné zmínky pocházejí z roku 1492, ale dům je ve skutečnosti starší. Jeho interiér se dochoval v téměř nezměněné podobě. Od roku 1959 je v tomto domě pivovarské muzeum, svým charakterem ojedinělé. Hlavní průčelí bylo upraveno na počátku 19. století.

Současný stav

Pivovar je místem, kde se prolíná tradiční výroba piva Pilsener Urquell s nejmodernějšími technologiemi pivovarnictví.

Areál pivovaru nabízí veškeré aktivity pro návštěvníky, exkurze, programy pro děti a mládež, prodej suvenýrů, informační materiály a rozsáhlé zázemí pro cestovní ruch včetně restaurace a dalších možností občerstvení.

V rámci prohlídky pivovaru se nabízí shlédnutí filmu o historii piva v Návštěvnickém centru, prohlídka moderní stáčírny, film o výrobě piva v panoramatickém kině s otočným hledištěm, historická varna, prohlídka sklepů s ochutnávkou piva a další.

Muzeum se nachází v původním právovárečném domě, kde byla instalovaná expozice o historii a pivovarnictví. Je zde např. pozdně gotická sladovna, ležácké sklepy, laboratoř z 1. poloviny 19. století, replika hospody z přelomu 19. a 20. století a další.

V areálu pivovaru, v prostorách bývalého kvasného sklepa (spilky) byla otevřena restaurace u příležitosti 150. výročí založení plzeňského pivovaru.

Klíčové lokality a navazující území

DOPLŇUJÍCÍ KULTURNĚ HISTORICKÉ ATRAKTIVITY V OKOLÍ VYBRANÝCH HISTORICKÝCH PIVOVARŮ – ÚZEMÍ 1

Jihovýchodní část Středočeského kraje zahrnuje území v okolí pivovarů v Kostelci nad Černými Lesy a Kácově, na které bezprostředně navazuje území obklopující pivovary kraje Vysočina - v Humpolci, Pelhřimově a v Jihlavě. Za severu se oblast kolem pivovarů v Jihlavě a Humpolci prolíná s územím obklopujícím pivovar v Hlinsku.

Pivovar Kostelec nad Černými Lesy

Současná podoba průmyslového pivovarského areálu vznikala v několika stavebních etapách od roku 1836, kdy požár zničil velkou část dvora se starým panským pivovarem.

Velká rekonstrukce proběhla v letech 1896 – 1898, kdy byl zaveden parostrojní provoz a byla zvýšena kapacita varny. Produkci byl pivovar největším v kouřimském kraji. V roce 1924 prodali Lichtenštejnové areál nově ustanovené akciové společnosti Hostinský pivovar a sladovna v Kostelci nad Černými lesy. Výstav brzy dosáhl předválečné úrovně a za provozu byl dále modernizován. V letech 1931 – 1932 proběhla kompletní rekonstrukce varny, která pak sloužila až do ukončení provozu pivovaru roku 1987 a součástí expozice je dodnes. Provoz sladovny byl ukončen roku 1994. Od roku 2001 vlastní areál firma Dej Bůh štěstí, spol. s r.o.. V prostorách rekonstruovaných podle původních plánů čeká návštěvníky minipivovar, restaurace a především pivovarské muzeum a archiv.

Návštěvník prochází původními výrobními prostory podle postupu výroby piva, expozice představuje historická technologická zařízení českých pivovarů. Součástí areálu je oktogonální mlát se zbytky žentouru a unikátním krovem – jediná budova tohoto typu v Evropě.

Kulturně historické zajímavosti v okolí (max.30 km):

Nejsou uvedeny zajímavosti na území hl. m. Prahy, do něž okruh kolem pivovaru v Kostelci zasahuje.

technické památky

potravinářství (pivovary)

- **Brandýs n. Labem**
 - pivovar, postavený roku 1662 na místě původního, zničeného během třicetileté války. Barokní výrobní objekt je narušen jediným stavebním zásahem z roku 1920, kdy byla modernizována sladovna výstavbou věžového objektu – hvozdu, kde probíhalo sušení sladu na lískách umístěných nad topným tělesem v patrech nad sebou.

- Český Brod
 - postaven roku 1662 na místě původního, zničeného během třicetileté války. Nový areál pivovaru se začal stavět postupně od roku 1861 na místě bývalého kamenného lomu. Nejprve byly dokončeny ležácké sklepy, pivovar samotný byl otevřen v roce 1884. V roce 1912 byla přistavěna varna a konečně v roce 1933 sladovna a také administrativní budova. Po válce byl pivovar znárodněn a výroba se zde udržovala až do roku 1968. Sladovna fungovala až do konce 70. let.
Areál po rekonstrukci slouží jako obchodně administrativní centrum s kanceláři a prodejními sklady včetně prodeje piva. Kompletní rekonstrukce sladovny se připravuje. Předpokládá se vybudování penzionu s restaurací a také pivovaru. Velký pětipodlažní objekt umožňuje svojí polohou, vnitřní dispozicí při zachování svého původního vzhledu tento účel splnit.
- Kounice
 - Nejstarší objekt areálu, kde byl původně i pivovar, je poprvé zmíněn roku 1590. Jeho dnešní podoba pochází z roku 1779. V této architektonicky vysoce hodnotné barokní budově, stojící na západní straně návsi se v přízemí se dochovalo dvoulodní humno (prostory určené pro klíčení sladovnického ječmene), sklenuté křížovými klenbami na mohutné hranolové pilíře s hlavicemi. Pozornost však přitahuje především náročně ztvárněné štítové průčelí, členěné iónskými pilastry, s kamenným vstupním portálem. K zajímavostem patří složitě tvarovaný křídlový štít s barokní sochou sv. Václava, patrona sladovnického cechu. Sladovna je v provozu.
- Nymburk
 - Pivovar byl založen roku 1895, první várka byla v nově postaveném pivovaru byla uvařena roku 1898. Historické budovy dodnes slouží výrobě piva. Jedná se o ukázkou pivovaru se sladovnou průmyslové výroby. Mimořádný archeologický nálezní sladovního hvozdu v Nymburce (1996) je dokladem sladovny z 15. století v městském gotickém domě.
- Kutná Hora
 - Pivovar Lorec byl vybudován v roce 1573 jako součást renesanční přestavby gotické tvrze. Jméno zakládajícího rodu a prvních vlastníků - rod Dačických - vešlo i do značky piva. Rovněž jejich erb, byť ve zjednodušené podobě, se stal logem pivovaru. U pivovaru byla také sladovna a chmelnice. Již v roce 1589 získává Lorec s veškerým pivovarským příslušenstvím město Kutná Hora, v majetku města je pivovar s přestávkami dodnes. Součástí pivovaru je restaurace, exkurze možná.

doprava

- Jílové u Prahy
 - viadukt (1900), nejvyšší kamenný železniční most v České republice, podle některých parametrů i v Evropě
- Brandýs n. Labem - Stará Boleslav
 - most (1569), dvouobloukový renesanční most

vodárenství a energetika

- Kolín
 - elektrárna ESSO (1932), funkcionalistický elektrárenský areál, dosud plně funkční, v provozu
- Nymburk
 - zdymadlo s elektrárnou (1912)

- Káraný
 - vodárna (1914)

různé

- Kutná Hora
 - mincovna (poč. 14. stol.) - Vlašský dvůr
- Poděbrady
 - vysílací stanice (1923)
- Praha
 - viz Technické památky na území ČR pro cestovní ruch, díl 2, ÚÚR 2007

památkové rezervace

- MPR Kolín
- Kutná Hora

městské památkové zóny

- Kostelec nad Černými lesy
- Jílové
- Kouřim
- Nymburk
- Poděbrady
- Český Brod
- Lysá nad Labem
- Brandýs nad Labem- Stará Boleslav

památky UNESCO

- Praha
 - historické jádro, viz Trasa UNESCO, ÚÚR a www.pragensia.tiscali.cz
- Kutná Hora
 - historické jádro s chrámem sv. Barbory a katedrálou Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci, viz Trasa UNESCO, ÚÚR 2005 a www.kutnahora.cz

representativní ukázky historických stavebních slohů

románský sloh

- Tismice
 - kostel Nanebevzetí Panny Marie (cca 1200)
- Stará Boleslav
 - kostel sv. Václava (11. a 12. stol), kostel sv. Klimenta (11. – 13. stol.)
- Stříbrná Skalice
 - kostel sv. Jakuba (konec 12. stol.)
- Církvice
 - kostel sv. Jakuba (1165)
- Poříčí n. Sázavou
 - kostel sv. Petra (1100)
 - kostel sv. Havla (poč. 13. stol.)
- Týnec n. Sázavou
 - rotunda s. Václava se zbytky hradu (12. stol.)
- Praha
 - www.pragensia.tiscali.cz

gotika

- Kutná Hora
 - viz Cestovní ruch a kulturní dědictví, 1. díl, ÚÚR 2006
- Kolín
 - kostel sv. Bartoloměje (13. stol)
- Praha
 - www.pragensia.tiscali.cz

renesance a manýrismus

- Kostelec nad Černými lesy
 - zámek s renesanční kaplí sv. Vojtěcha (16. stol.)
- Přerov nad Labem
 - zámek (konec 16. stol.), nepřístupný
- Praha
 - www.pragensia.tiscali.cz

baroko

- Bečváry
 - zámek (18. stol.), vynikající příklad rokokové architektury, v soukromém vlastnictví, nepřístupný
- Kácov
 - zámek (1733), nepřístupný
- Stará Boleslav
 - kostel Panny Marie (poč. 17. stol.)
- Kutná Hora
 - viz Cestovní ruch a kulturní dědictví, 2. díl, ÚÚR 2006
- Praha
 - www.pragensia.tiscali.cz

klasicismus, empir, romantismus, historismus

- Svatý Mikuláš, část obce Kačina
 - zámek (1822), nejvýznamnější empírová stavba v Čechách
- Kolín
 - radnice upravená koncem 19. století ve stylu české renesance
- Průhonice
 - neorenesanční zámek vzniklý koncem 19. století přestavbou renesanční tvrze
- Praha
 - www.pragensia.tiscali.cz

secese a 20. století

- Praha
 - www.pragensia.tiscali.cz

Možnosti ubytování ve městě:

Ve městě Kostelec nad Černými lesy jsou dva tříhvězdičkové hotely a součástí sportovního areálu je Sporthotel. Kromě toho jsou zde dva pensiony, jeden z nich vznikl v zámeckém areálu.

Další atraktivity ve městě:

Museum hrnčířství, Botanická zahrada.

Na jihovýchodě navazuje území obklopující pivovar Kácov.

Pivovar Kácov

První zmínka o výrobě piva v Kácově je z roku 1457. Svým založením je tak kácovský pivovar jedním z nejstarších u nás. Objekt pivovaru se nachází na původní, ještě středověké lokaci přímo u řeky Sázavy. V letech 19186 -1920 byl pivovar znárodněn jako celý habsburský majetek a stal se státním pivovarem. Už tenkrát se tu vařilo pivo Hubertus. Poté byl pivovar v roce 1948 znárodněn. V letech 1993 – 1994 prošel pivovar rekonstrukcí , byl otevřen a opětovně uzavřen. V roce 2001 začíná poslední období novodobé historie pivovaru, kdy tento zakoupila česká firma „Pivovar Kácov s r.o.“. Pivovar je přístupný, exkurze možné.

Kulturně historické zajímavosti v okolí (max.30 km):

technické památky

různé

- Bělá, část Tasice
 - Sklářská huť, založená v roce 1796, dochována v podobě přestavby z let 1821–22. V devadesátých letech zde byla vybudována restaurační galerie a provedeno mnoho úprav. V současné době nefunguje. Památnou sklářskou huť nazývanou Jakub podle seriálu Jakub sklář si mohou prohlížet turisté. Stálé průvodce pro ně zajistil soukromý majitel Luboš Pipa, který uzavřenou huť koupil před třemi lety. Provoz s více než dvousetletou tradicí chce přeměnit ve sklářský skanzen.

městské památkové rezervace

městské památkové zóny

- Čáslav
- Malešov
- Nové Dvory
- Ledec nad Sázavou

památky UNESCO

representativní ukázky historických stavebních slohů

románský sloh

- Kondrac
 - kostel sv. Bartoloměje z počátku 13. století. Funkční, přístupný.
- Chřenovice
 - kostel sv. Václava z let 1226 – 1236. Funkční, přístupný.

gotika

- Čáslav
 - kostel sv. Petra a Pavla z doba kolem r. 1300. V roce 1908 proběhla regotizace. Funkční, přístupný.

Možnosti ubytování ve městě:

V Kácově je jeden hotel a několik možností ubytování v autokempech a v rekreačním středisku.

Další atraktivita ve městě:

V Kácově se každoročně koná hudební festival Sázavafest.

Na jihovýchodě navazují prolínající se území kolem pivovarů v Humpolci, Pelhřimově a v Jihlavě.

Pivovar Humpolec

V roce 1756 byl ve městě vybudován nový pivovar, který je uváděn jako jeden z nejmodernějších na svou dobu a patřil k nejvýstavnějším budovám města. Byl již patrový a dobře reprezentoval své majitele, herálecko-humpoleckou vrchnost. Za dalších 250 let změnil pivovar několikrát své majitele a několikrát byl přestavován. Největší modernizaci na konci minulého století provedl vynikající český sládek Fr. Satran. Z jeho éry pochází 26 m hluboká studně ve skále a zřízení gravitačního vodovodu s kvalitní vodou z Cípku. V posledním půlstoletí byl pivovar znárodněn a na sklonku r. 1991 byl koupen ve dražbě trojicí podnikatelů jako první soukromý rodinný pivovar. V provozu je dodnes. Exkurze po domluvě.

Pivovar Pelhřimov

Moderní průmyslový parostrojní pivovar se sladovnou v Pelhřimově byl postaven roku 1898 v klasicizujícím stylu. Přestože výrobní areál není kompletně zachován v původním vzhledu, je dodnes dokladem mimořádné architektury výrobního objektu a stále je v provozu. Exkurze po domluvě.

Pivovar Jihlava

Nejstarší písemnou zprávou o jihlavském sladovnictví je patrně zmínka v městské knize z první poloviny 14. století. Po vzoru jiných řemesel vzniká z volného sdružení sladovníků a pivovarníků sladovnický cech. První skutečná sladovnická statuta, která již nemají charakter cechovních artiklů, byla potvrzena městskou radou v říjnu 1579. Zásluhou kvality se jihlavskému pivu otevřelo množství vzdálených trhů.

Na počátku roku 1859 se jihlavský Sladovnický cech usnesl na zrušení posledních čtyř ze svých pivovárků i po domech roztroušených sladovniček a postavit společný moderní pivovar.

4. duben 1861 byl dnem, kdy byl jihlavský pivovar slavnostně otevřen. Pivovar sám však jako rok svého vzniku označuje rok 1860, kdy počal fungovat jako významný hospodářský subjekt. V roce 1998 proběhla zásadní renovace, bylo upraveno administrativní centrum, současně s tímto byla zrekonstruována také Pivovarská restaurace, která se okamžitě po otevření stala místem vyhledávaným nejen milovníky jihlavského piva Ježek, ale i dětmi, na něž bylo pamatováno při projektování dětského hřiště v areálu zahrady Pivovarské restaurace. Zásadní proměnou prošla i celá výroba.

Pivovar nabízí možnost exkurze.

Kulturně historické zajímavosti v okolí (max.30 km):

technické památky

potravinářství

- Havlíčkův Brod (*do roku 1945 Německý Brod*)
 - V roce 1333 udělil král Jan Lucemburský tehdejšímu majiteli Německého Brodu Jindřichu z Lipé pro toto město soubor práv měst královských, který obsahoval i právo várečné. K dalšímu rozvoji pivovarnictví přispělo pak v roce 1362 i udělené právo vodní, které umožňovalo, jako v jednom z prvních měst, vybudovat v Německém Brodě vodovod. Od té doby se pivovarnické řemeslo stále více rozvíjelo. Sdružení pravovárečným zakoupilo 18. října 1834 rytířský dům Bukovských (dnešní správní budova pivovaru), kde byl malý ruční pivovar. Ten byl v roce 1880 rekonstruován a započala moderní výroba, která pokračuje dodnes. Součástí pivovaru je restaurace.
- Golčův Jeníkov
 - V letech 1912 - 1913 byl postaven samostatný pivovar bez sladovny v Golčově Jeníkově. Pivovar tvoří dva na sebe navazující mohutné technologické bloky – varna a budova chladného hospodářství. Přestože je dnes původní výrobní objekt narušen pozdějšími přístavbami a novodobými stavebními úpravami, stále vyniká jeho výjimečné architektonické řešení. Fasády tvoří cihelné režné zdivo členěné rámy z bílých cihel, které zdůrazňují jednotlivá podlaží a vertikální pásy oken. Výroba ukončena v roce 1996. Bez využití, nepřístupný.
- Polná
 - Panský pivovar při zámku založili majitelé zámku a panství knížata z Ditrichštejna. Pivo se v něm vařilo od roku 1712 do roku 1927, kdy byl pohlcen větším a úspěšnějším Měšťanským pivovarem. Pivovar v bezprostřední blízkosti zámku představoval v minulosti značné nebezpečí. V roce 1744 a také v roce 1794 zničil pivovarské budovy požár, který v obou případech poškodil přilehlé hospodářské budovy i zámek. Po roce 1927 sloužil areál k hospodářským účelům, dnes v něm sídlí výrobní firma. Nepřístupné.
 - Měšťanský pivovar, postavený na místě shořelého v roce 1865. V roce 1884 byly pod pivovarem vybudovány prostorné sklepy. Další velká rekonstrukce v roce 1905 a v roce 1929. Probíhá konverze na minipivovar a restauraci, původní charakter budov zachován. V bývalém měšťanském pivovaru trávil dětství slavný spisovatel Bohumil Hrabal. Restaurace bude zároveň jakýmsi umělcovým muzeem.
- Pacov
 - Pivovar z 16. století, výroba ukončena v roce 1969, v současné době se předpokládá úprava pro nové využití – víceúčelové centrum. Nepřístupné.
- Chýnov
 - Pivovar z 16. století, výroba ukončena v roce 1948, v současné době využíván pro skladování piva. Nepřístupné.
- Žďár nad Sázavou
 - Ve Žďáře 2 v areálu zámku byl pivovar velkostatku z konce 16.století. Výroba v pivovaru skončila v roce 1926, pivovar pak sloužil jako sklad německobrodského pivovaru. Budova nebyla zbourána, ale není již patrné, že sloužila pro účely pivovaru. Je součástí areálu zámku Radslava Kinského.

- Studená
 - Pivovar byl založen snad již roku 1557. V písemnostech obce se zmiňují o pivovaru v roce 1668. Nejstarší část budovy pivovaru pochází z 18. století. Zajímavá je především klenutá pozdně barokní sladovna. Historický areál je známý z filmu Postřižiny. Výroba skončila v roce 1995. V roce 2003 se začalo uvažovat o rekonstrukci zchátralého areálu a obnovení výroby. Vlastník již zřídil v jednom z objektů prodejnu piva.
- Telč
 - Parní mlýn - Současná podoba areálu pochází z roku 1863, kdy byl stávající objekt přestavěn v empírovém slohu, provoz ukončen v roce 1957, komín a strojovna zbourány, částečně dochováno technologické zařízení. V nedávné době zde byl otevřen prostor s rekonstruovanou vodní turbínou a součástmi parního stroje vyrobeného v roce 1887 Pražskou akciovou strojírnu. Nyní tu bylo nově otevřeno informační místo vztahující se k obnově areálu parního mlýna a k historii nedaleko procházející železniční trati, kdysi vedoucí až do Rakouska. Snahou je toto spojení opět obnovit. Areálu nechybí ani příjemné venkovní posezení s občerstvením u mlýnského kola. Kromě budov parního mlýna se v celém areálu postupně obnovuje také řádný vodní režim ve složitém systému náhonů.
- Třebíč
 - Větrný mlýn - budova zděného větrného mlýna na tříslo (jirchárny) pochází pravděpodobně z 19. století, kuželová omítnutá stavba s helmicovou střechou krytou šindelem, bez vnitřního zařízení.

doprava

- Příbrav
 - Kamenný tříobloukový most z 16. stol. přes řeku Sázavu na silnici Ronov – Příbrav. Most je dnes již stažen táhly, avšak přes své očividné stáří je v dobrém technickém stavu a bez omezení rychlosti a hmotnosti slouží dopravě. Jeho poměrně věrný model je uchován ve sbírkách Muzea silnic a dálnic ve Velkém Meziříčí spolu se stovkou dalších mostních exponátů.
- Věžnice
 - Most U Lutriána se třemi kamennými oblouky na staré zemské Haberské stezce nad říčkou Šlapánkou se řadí mezi naše nejstarší kamenné mosty. Zřejmě na místě staršího byl vybudován pravděpodobně na počátku 16. stol.
- Brtnice
 - Barokní jednoobloukový Horní most snad z 1. čtvrtiny 18. stol., vyzdoben sochami D. Lipparta z let 1715–17. Do nedalekého parku bylo z tohoto mostu sneseno šest dalších Lippartových plastik, což datuje původní stavbu na počátek 18. století. Nazýval se také Židovský most.
- Velké Meziříčí
 - Muzeum silnic a dálnic. Velké Meziříčí patří k Mekkám našeho mostařství. Je tu (včetně okolí) nejen řada pozoruhodných mostních staveb - například silniční, železniční a zámecký most - ale především zdejší Muzeum silnic a dálnic. Díky jeho aktivitám se zde již delší dobu systematicky buduje sbírka modelů našich unikátních mostů.
 - Lávka -v zámeckém parku byl rekonstruován krytý roubený most přenesený z nedaleké Krásněvsí. Most (vlastně zkomponovanou lávku) sestavil tesařský mistr pan Klimeš. Má připomínat i další, dnes již zničené mosty přes řeku Oslavu (zvanou též Radotínka) ve Velkém Meziříčí.

- Dálniční most - soutěž na přemostění 75 metrů hlubokého údolí Oslavy ve více než čtyřsetmetrové délce byla vypsána již v roce 1967, mezi variantou betonovou a ocelovou byla vybrána varianta dvou souběžných ocelových mostů vedle sebe. Sstavba byla zahájena roku 1973. Most má 3 vnitřní (mezilehlé) pilíře.
- Železniční viadukt - ocelový příhradový železniční most přes řeku.

vodárenství, energetika

- Polná
 - Městské lázně, elektrárna z roku 1912. Původní secesní objekt zrekonstruovala a využívá soukromá společnost IP IZOLACE. Nepřístupné.

hutnictví, slévárenství

- Hamry nad Sázavou
 - Šlakhamr -Brdíčkův mlýn - objekt bývalého vodního mlýna stojícího na místě středověkého železářského hamru na bývalém panství cisterciáckého kláštera ve Žďáru nad Sázavou v blízkosti Hamrů nad Sázavou. Rekonstrukce areálu, který je ve správě Technického muzea v Brně, pro účely expozice hamrnictví, včetně instalace hamerského zařízení přeneseného z hamru v Podhůří, dosud probíhá.

různé

- Třebíč
 - Subakova továrna - koželužství patřilo k nejrozšířenějším řemeslům v Třebíči. K nejvýznamnějším továrnám druhé poloviny 19. století patřila koželužna Subakova, která s novým využitím doplňuje chráněnou lokalitu UNESCO.

památkové rezervace

- MPR Jihlava
- Telč
- Pelhřimov

městské památkové zóny

- Havlíčkova Borová
- Havlíčkův Brod
- Chotěboř
- Přibyslav
- Brtnice
- Polná
- Třešť
- Telč – Staré město
- Červená Řečice
- Pacov
- Kamenice nad Lipou
- Počátky
- Třebíč
- Velké Meziříčí

památky UNESCO

- Telč
 - historické jádro, viz Trasa UNESCO, ÚÚR 2005
- Žďár nad Sázavou
 - poutní kostel Sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře, viz Trasa UNESCO, ÚÚR 2005

- Třebíč
 - bazilika sv. Prokopa a židovská čtvrť, viz trasa UNESCO, ÚÚR 2005

representativní ukázky historických stavebních slohů

románský sloh

- Třebíč
 - Bazilika sv. Prokopa, vznikla kolem roku 1260, takzvaný přechodný sloh, kdy do pozdně románské dispozice pronikají gotické prvky, objekt obnoven ve stylu barokní gotiky roku 1725. Bazilika je funkční, přístupná.

renesance

- Telč
 - Zámek, vzniklý přestavbou vodního hradu v polovině 16. století. Přístupný.
 - Městské domy, upravené do renesanční podoby po roce 1530.
 - Radnice, původně gotická, rozšířená a renesančně přestavěná v polovině 16. století.

baroko

- Žďár nad Sázavou
 - Kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře, dílo J. Santiniho ve formách barokní gotiky z let 1719 – 1722. Přístupný.
 - Klášterní bazilika Nanebevzetí P. Marie, přestavěn J. Santinim do barokní podoby roku 1689. Přístupný.

Možnosti ubytování v dotčených městech:

V městech Humpolec a Pelhřimov je několik hotelů v kategorii ** a ***, v Humpolci je hotel ****.

Dále je zde několik penzionů.

V krajském městě Jihlava je velký počet Hotelů a penzionů různých kategorií, Grandhotel je ****.

Další atraktivita v dotčených městech:

V Jihlavě je aquapark, zoo, divadlo, muzeum Vysočiny, výstavní sítě a galerie, kino (každoroční filmový festival dokumentárního filmu), každoroční festival Mahler Jihlava a další.

V Humpolci a v Pelhřimově jsou muzea, kina, v Pelhřimově je městské divadlo a krytý bazén.

Na severu se území kolem pivovarů v Jihlavě a Humpolci prolíná s územím pivovaru v Hlinsku.

Pivovar Hlinsko

V roce 1913 byl postaven Společenský pivovar v Hlinsku. Samostatný pivovar bez sladovny byl postaven jako moderní výrobní objekt s nadzemními spilkami a sklepy. Varna s vodárenskou věží, která je zastřešena dlátovou střechou, připomíná technologický blok Dreherova pivovaru v Žatci a styl uspořádání pivovaru v sousedním Německu. Hmota objektu, sice poškozená úpravami druhé poloviny 20. století, je zachovaná, výroba kvalitního piva Rychtář rovněž. Pivovar nabízí možnost exkurze po předchozí domluvě. Na sousední ploše byl vybudován amfiteátr pro pořádání akcí, podporovaných pivovarem.

Kulturně historické zajímavosti v okolí (max.30 km):

technické památky

potravinářství

- Semín u Přelouče
 - Z roku 1691 pochází pivovárek venkovského charakteru řemeslné výroby se sladovnou v Semíně u Přelouče. Pivovar byl přímou součástí menšího šlechtického sídla, jeho prostory navazují na budovu zámku. Zajímavostí tohoto pivovaru je skutečnost, že se zde narodil architekt Josef Gočár, jehož otec zde pracoval jako sládek. Pivovar byl zrušen v roce 1926. Unikátně dochovaný starší typ hvozdu „valach“. Možnost exkurze po dohodě s majitelem.
- Litomyšl
 - Unikátní konverze renesančního pivovaru řemeslné výroby k novým účelům. Památka zapsaná spolu se zámkem na seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO se uvnitř proměnila na hotel s ubytovnou, přestavba dokončena v roce 2006.. Zámecký pivovar byl postaven za vlády Pernštejnů roku 1585. Bedřich Smetana se zde narodil 2.března roku 1824 jako jedenácté dítě, ale první syn místního sládky. Pivovar byl zrušen v roce 1953. Hotel je běžně přístupný.
- Pardubice
 - Winternitzovy mlýny - automatický turbinový mlýn vybudovaný pro rodinu podnikatele Winternitze v letech 1909–11 jako první stavba J. Gočára v Pardubicích. V provozu, běžně nepřístupné, jen po domluvě.

doprava

- Kočí
 - Krytý most - jeden z nejstarších krytých dřevěných mostů v Čechách byl postaven roku 1721 přes bažiny k dřevěnému kostelu ze 14. století. Jeho obnova proběhla v roce 1961. Most ústí do kostela pod dřevěnou zvonici, v níž jsou starobylé zvony z roku 1496 a 1562. Dnes místo původních bažin upomíná symbolicky vyzděný příkop.

vodárenství a energetika

- Chrudim
 - Vodárna, postavená na říčním náhonu před rokem 1790 po zrušení městské vodárny z 15. století. Její novogotická přestavba je dílem architekta F. Schmoranze z let 1850 -1852. Zařízení, které čerpalo vodu do městských kašen a do kláštera, bylo v provozu do poloviny 20. století. V roce 1994 se podařilo část technologického zařízení obnovit včetně vodního kola, které je součástí interiéru vinárny U kata Mydláře.
- Pardubice
 - Počápský kanál - renesanční vodní dílo z let 1500-1501. Trasa začíná u obce Počápy, pokračuje strúhou sezemskou podél Labe do Pardubic. Vodu využívaly mlýny panský a podvalchovní. Část kanálu zasypána.
- Seč
 - Vodní dílo na řece Chrudimce - nádrž Seč I. (tížná, zděná z lomového kamene, oblouková) postavena v letech 1925-1934, hydroelektrárna 1947 (vybavena Francisovou turbínou), vyrovnávací nádrž Seč II. (se zemní sypanou hrází) 1941 – 1947.

různé

- Jimramov
 - Tírna lnu - ojediněle dochovaný objekt s válcovou přístavbou u staršího srubu, bez vnitřního zařízení. V nedalekých Jimramovských Pasekách byl roku 1835 vynalezen stroj na tření lnu.
 - Mlýn s pilou - objekt přestavěn v 19. století, zachovaná mlýnská složení a strojní zařízení pily. Mlýn byl rozšířen o tlačírnu oleje a jednolistou pilu, což si vynutilo instalaci druhého vodního kola. Dnešní podobu získával od 2. pol. 18. stol., definitivní úprava průčelí se datuje do roku 1843 a doplněna roku 1883, dále se měnila jen výrobní zařízení mlýnice. Naposledy se mlelo obilí v roce 1941, v příležitostném provozu zůstala unikátní pila a tlačírna lněného oleje.
 - Vápenka - v okolí obce se nacházejí pozůstatky po těžbě vápence, nejzajímavější je lom s torzem šachtové pece s komínem (při silnici z Jimramova do Poličky). Nyní motorest.

památkové rezervace

- MPR Pardubice
- Litomyšl
- VPR Hlinsko – Betlém
- Křižánky
- Sněžné - Krátká

městské památkové zóny

- Chrást
- Chrudim
- Luže
- Skuteč – Předhradí

- Dašice
- Polička
- Vysoké Mýto
- Jimramov
- Nové Město na Moravě

památky UNESCO

- Litomyšl
 - Zámek a zahrady, viz trasa UNESCO, ÚÚR 2005

representativní ukázky historických stavebních slohů

renesance

- Litomyšl
 - Národní kulturní památka, dvoupatrový zámek s čtyřkřídlou dispozicí z 2. poloviny 16. století, zdobený sgrafity, s patrovými obloučkovými štíty. Zámek je přístupný.
 - Měšťanský dům U rytířů, s bohatou kamenickou výzdobou průčelí, z poloviny 16. století. V domě je galerie, přístupná.
- Chrudim
 - Měšťanský dům – dům Matěje Mydláře ze 70.let 16. století s arkádami otevřenými do ulice s reliéfní výzdobou a polygonální věží. V budově je muzeum loutek, přístupné.
- Pardubice
 - Zámek vzniklý v polovině 16. století přestavbou pozdně gotické tvrze z konce 15. století. Z tohoto období je dochován kamenný most, arkádová loggie, pískovcový portál a interiéry v 1. patře jižního křídla. Přístupný.
 - Městské domy s terakotovým ostěním z 1. poloviny 16. století.

baroko

- Nové Hrady
 - Zámek z 2. poloviny 18. století byl dodatečně upraven rokokově. V soukromém vlastnictví, přístupné pouze prostory výstavní síně v přízemí.

památky klasicismu, empiru, romantismu a historizujících slohů

- Polička
 - Kostel sv. Jakuba, novogotická trojlodní síň z poloviny 19. století, s mohutnou hranolovou věží, kde je umístěn byt. Narodil se zde Bohuslav Martinů. Přístupné.
- Pardubice
 - Radnice, novorenesanční objekt z konce 19. století, sídlo magistrátu. Přístupná.

památky secese a 20. století

- Pardubice
 - Krematorium z let 1921-23 ve stylu národního dekorativismu. Funkční, přístupné.

Možnosti ubytování v dotčených městech:

Ve městě je 5 penzionů a motel. Dva penziony jsou přímo v památkové rezervaci lidové architektury Betlém.

Další atraktivita v dotčených městech:

Ve městě je kino, v amfiteátru u pivovaru se pořádají četné kulturní akce, každoročně zde prezentují svá díla přední výtvarníci na výstavě Výtvarné Hlinecko. Nabízí se prohlídka a návštěva akcí ve skanzenu Veselý Kopec prezentujícím soubor lidových staveb Vysočiny. Hlinsko leží v chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy, je zde možnost turistiky, cykloturistiky a horolezectví.

Pivovar Velké Březno

Existence pivovaru je doložena roku 1606. Dnešní podoba výrobního areálu pochází z konce 19. století, kdy byl modernizován na průmyslový provoz. Výroba piva pokračuje v původních budovách dodnes. Dominantním prvkem je sladovna se stojatým vzdušným hvozdem. V roce 1867 byl otevřen v nedalekém Krásném Březně v Ústí nad Labem nový pivovar. Oba pivovary jsou v provozu, jsou součástí jedné společnosti. Možnost exkurze.

Kulturně historické zajímavosti v okolí (cca 30 km):

technické památky

potravinářství

- Děčín – Podmokly
 - Pivovar - jedním z posledních pivovarských objektů, který byl postaven pro technologii řemeslné výroby, je panský pivovar hraběte Thuna v Děčíně – Podmoklech. Byl postavený roku 1849 a zůstal součástí budoucího průmyslového pivovaru. Slohové prvky a jejich provedení (např. použití sdužených půlkruhově ukončených oken a půlkruhově ukončených oken v pravouhlém orámování) nasvědčuje o nástupu historizujících slohů (v tomto případě neorenesance) v našich zemích. Dnešní podoba pivovaru je výsledkem modernizace a rozšiřování areálu, které probíhalo od počátku 60. let 19. století do roku 1902. Pivovar ukončil činnost v roce 1995. V roce 2001 začala přestavba budovy na obchodní komplex. Po dohodě s architektem a památkáři museli zachovat památkově chráněné části. Ty by měly sloužit stylové síti obchodů a služeb.
- Ústěk
 - Sladovna, vzniklá po r. 1779 úpravami gotického hradu. Sladovna byla po ukončení činnosti místního pivovaru v roce 1927 využívána jako sklad. V současné době je objekt rekonstruován. Přístupná je věž a rozsáhlá sklepení, která jsou vysekána do skály.
- Česká Kamenice
 - pivovar se sladovnou, který byl postaven v první polovině 18. století. Ve druhé polovině 19. století proběhla modernizace a rozšíření sladovny – přístavby vzdušných hvozdu a modernizace pivovaru. Dnešní podoba rozsáhlého pivovarského areálu, je

dokladem několika stavebních etap v rámci rozšiřování a modernizace pivovaru. Provoz ukončen v roce 1951. Nový vlastník uvažuje o obnovení vaření piva.

- Bohušovice
 - Architektonicky velkolepě pojatý pivovar bez sladovny – členění fasády, prvky secese. Jeho provozy tvořila administrativní budova, provozní budovy a hlavní pivovarský objekt, dominanta areálu i širokého okolí. Nejvýraznějším prvkem je půlkruhové okno ve štítě budovy chladného hospodářství, které je členěné svisle na pět dílů vyplněných žaluziemi umožňujících větrání v prostoru chladnice. Jediný prvek tohoto charakteru aplikovaný na českých pivovarských objektech. Nepřístupné, nabízí se k prodeji.

doprava

- Teplice
 - Teplické hlavní nádraží bylo situováno do míst, kde se dříve nacházely cihelny. Zprvu stálo dost osaměle za městem a teprve pozdější domovní výstavba je přiblížila více k městu. Původní vzhled budovy vypadal poněkud odlišně od dnešního, který je dílem přestavby z roku 1871. Nádraží s kompletním vybavením služeb, na jehož realizaci se podílel architekt Turba, patřilo ve své době k nejvelkolepějším a nejmoderněji zařízeným v celé Evropě.
- Děčín
 - Ovčí lávka, kterou dal postavit přes Jílovský potok roku 1561 Günter z Bünau při rozšiřování pastvin pro chov ovcí. Most je z pískovcových kvádrů, dlažba z čedičových valounů. Vyklenutí (převýšení 1,5m ve středu) patrně kvůli plavení dřeva nebo jako ochrana před náporem povodní.
- Zubrnice
 - Železniční muzeum v prostorách nádraží v Zubrnících.

vodárenství, energetika

- Vrutice
 - Čerpací stanice postavena v roce 1902 jako součást vodovodu, který zásoboval Litoměřice vodou z podzemních zdrojů ve Vrutici. Záměr rekonstruovat objekt bývalé čerpací stanice na muzeum vodárenství vznikl v Severočeské vodárenské společnosti v roce 2000. Rekonstrukce a nové využití objektu pomohly zachránit reprezentativní ukázkou průmyslové architektury přelomu 19. a 20. století.
- Ústí nad Labem
 - Zdymadlo Střekov bylo vybudováno v letech 1924–1936. Vodní hladinu řeky vzdouvá 111 m dlouhý jez, rozdělený třemi pilíři do čtyřech polí po 24 m. Na pravém břehu přiléhá k tělesu jezu plavební zařízení, tvořené dvěma plavebními komorami. Na levém břehu navazuje na jez vodní elektrárna se třemi Kaplanovými turbínami.

různé

- Terezín
 - Pevnost, vybudována v letech 1780 – 1791 podle vrcholné vojenské strategie včetně vnitřního města a bastionového opevnění.

památkové rezervace

- MPR Litoměřice
- Úštěk
- Terezín
- VPR Zubrnice
- Starý Týn

městské památkové zóny

- Benešov nad Ploučnicí
- Česká Kamenice

- Budyně nad Ohří
- Roudnice nad Labem
- Duchcov
- Krupka
- Teplice
- Chabařovice

památky UNESCO

representativní ukázky historických stavebních slohů

románský sloh

- Mněteš
 - Rotunda sv. Jiří z 11. století na hoře Říp. Přístupné.
- Doksany
 - Románská bazilika z 2. poloviny 12. století, románský intaktní prostor zachován v pětilodní kryptě. Přístupné.
- Roudnice nad Labem
 - Biskupský hrad z konce 12. století, částečně dochovaný v podzemí nynějšího zámku. Přístupný.

renesance

- Litoměřice
 - Radnice z 1. poloviny 16. století a městské domy.
- [Ústí nad Labem – Krásné Březno](#)
 - [Zámecký kostel z konce 16. století, ve špatném stavu, nepřístupný.](#)
- Benešov nad Ploučnicí
 - Horní a dolní zámek z 1. poloviny 16. století. Přístupný.

baroko

- Ploskovice
 - Zámek z 1. poloviny 18. století. Přístupný.
- Roudnice nad Labem
 - Zámek z počátku 17. století. Přístupná pouze galerie.
- Libochovice
 - Zámek z konce 17. století, národní kulturní památka. přístupný.

klasicismus, empir, romantismus, historismus

- Teplice
 - Zámek upravený do současné podoby na přelomu 18. a 19. století. Sídlo regionálního muzea, přístupné.
- Terezín
 - Jednotný urbanistický celek z přelomu 18. a 19. století.
 - Kostel Zmrtvýchvstání páně, klasicistní sálový prostor z počátku 19. století. Funkční, přístupný.

Možnosti ubytování ve městě:

Rozsáhlé možnosti ubytování nabízí město Ústí nad Labem.

Další atraktivita ve městě:

Severočeské divadlo, kina, kluby, sportovní aktivity.

DOPLŇUJÍCÍ KULTURNĚ HISTORICKÉ ATRAKTIVITY V OKOLÍ VYBRANÝCH HISTORICKÝCH PIVOVARŮ – ÚZEMÍ 3

Území obklopující tři významné pivovary - v Českém Krumlově, v Třeboni a v Protivíně - pokrývá téměř celý Jihočeský kraj

Pivovar Eggenberg, Český Krumlov

Panský pivovar se sladovnou v Českém Krumlově je příkladem využití stávajícího renesančního objektu pro výrobní účely. Původně se od roku 1560 nacházel v areálu zámku. Roku 1630 byl přestěhován do budovy z roku 1596, která původně sloužila jako zbrojnice. Renesanční pivovarský areál, známý jako pivovar Eggenberg, je v provozu dodnes. Možnost exkurze.

Kulturně historické zajímavosti v okolí (cca 30 km):

technické památky

potravinářství

- Český Krumlov
 - Městský pivovar (Galerie Schiele) - renesanční komplex městského pivovaru byl vybudován v letech 1606 - 1608 na západní straně hlavní městské části zednickým mistrem Hansem Haasem podle návrhu Domenica Benedetta Cometty z Eckthurnu. Pivovar vznikl na místě čtyř středověkých domů, z nichž jeden byl původně sladovnou (na jednom z domů letopočet 1518). Jde o rozsáhlý komplex na půdorysu tvaru písmene U, zadní průčelí je situováno k městské hradbě, fasády jsou pokryty psaníčkovým sgrafitem. V uliční fasádě se zhruba uprostřed nachází vjezd do dvora s mohutným bosovaným portálem. Vysoké valbové střechy jsou pokryty šindelem, zděné střešní vikýře jsou rovněž pokryté sgrafitem a datací 1608. K této nejstarší části byly dostavovány další objekty při modernizaci ve druhé polovině 19. století. Prostory bývalého pivovaru jsou využity jako výstavní sály a ateliéry – Art centrum Egona Schieleho.
- [Kaplice](#)
 - [Ve městě je možné vidět dva pivovary – městský a panský Na Bělidle.](#)
 - [Městský: Dispozice a rozsáhlost komplexu budov bývalého pivovaru vedly dokonce i k takovým domněnkám, že se zde původně nacházel farní dvůr - klášter milevských premonstrátů. Nejpozději od 2. poloviny 16. století sloužil jako pivovar. Roku 1874](#)

bylo v měšťanském pivovaru zřízeno divadlo, do nějž se vcházelo po přistavovaném železném schodišti z náměstí. Budova rovněž sloužila městským úřadům. Pivovaru dominuje kamenný portál průjezdu s bosáží a sladovní hvozd.

- Panský: Bývalý panský pivovar byl založen šlechtickým rodem Buquoyů roku 1648. Zajímavé detaily: portál s renesančním kamenným ostěním, barokní štíty s volutami, původní krytá pavlač, rozsáhlý dvůr.
- Nové Hrady
 - Pivovar v Údolí u Nových Hradů byl postaven v letech 1607 – 1610 patrně podle projektu italského architekta Antonína Canevala, autora oprav zámku v Nových Hradech. Jeden z nejzajímavějších dochovaných historických pivovarů. Pivovar skončil v roce 1927, dnes je nově využíván po citlivé rekonstrukci.

doprava

- České Budějovice
 - Národní kulturní památka koněspřežní železnice, nejdelší na evropském kontinentě (České Budějovice – Linec).
- Nová Pec
 - Schwarzenberský kanál (Nová Pec – Jelení) je nejdelší stoka na plavení dřeva v Čechách spojující Vltavu a Dunaj.

vodárenství a energetika

- Lipno nad Vltavou
 - Naše největší přehrada (jihočeské moře). Po domluvě je přístupná podzemní elektrárna

hutnictví, slévárenství

- Trhové Sviny
 - Buškův hamr, využívaný jako muzeum, technologie v ukázkovém provozu

různé

- Hluboká nad Vltavou
 - Litinová konstrukce zimní zahrady a verandy- jeden z nejstarších a nejlepších příkladů uplatnění litiny v architektuře.

památkové rezervace

- MPR Český Krumlov
- České Budějovice
- Prachatice
- VPR Holašovice, obec Jankov,
- Vodice, obec Lhenice
- Plástovice, obec Sedlec
- Malé Chrášťany, obec Sedlec

městské památkové zóny

- Hořice
- Vyšší Brod
- Netolice
- Kaplice
- Trhové Sviny
- Chvalšiny
- Benešov nad Černou
- Rožmberk nad Vltavou
- Nové Hrady
- Český Krumlov - Plešivec

památky UNESCO

- Český Krumlov
- Holašovice (Jankov)

representativní ukázky historických stavebních slohů

gotika

- Český Krumlov
 - kostel sv. Víta (2. Pol. 14. stol.), kostel je funkční, rovněž se zde konají koncerty.
- Chvalšiny
 - kostel sv. Máří Magdaleny (konec 15. stol.), vrcholné dílo pozdně gotické architektury. Funkční, přístupný.
 - Městské domy na náměstí, dochovány gotické portály.
- Zlatá Koruna
 - opevněný cisterciácký klášter z konce 13. stol., s kostelem Nanebevzetí Panny Marie z 2. poloviny 14. stol. Přístupné.
- Vyšší Brod
 - cisterciácký klášter z 2. pol. 13. stol., kapitulní síň s dochovanými původními portály a okny, unikátně zaklenutá na jeden sloup. Přístupné.
- Kájov
 - Kostel Nanebevzetí Panny Marie z konce 15. stol. Se složitou hvězdicovou klenbou a unikátními původními detaily. Kostel je funkční, přístupný.
- České Budějovice
 - městské domy na náměstí, s podloubím, gotickými portály a klenbami.
- Žár, část Žumberk
 - kostel sv. Jana Křtitele, současná podoba z 15. století, kostel je přístupný, funkční.
 - opevněná osada Žumberk, opevnění tvrze z let 1602 – 1611. V tvrzi je muzeum lidového nábytku. Přístupné.

renesance a manýrismus

- Český Krumlov
 - zámek, vzniklý v 17. století úpravou hradu ze 14. století, druhá největší stavba tohoto druhu v Čechách. Přístupný, 5 prohlídkových tras.
 - radnice a městské domy
- Prachatice
 - radnice a městské domy, část opevnění
- Netolice
 - Zámek Kratochvíle z konce 15. stol. Zlatý sál patří k nejcennějším renesančním interiéřům u nás. Přístupný.
- České Budějovice
 - městské domy na náměstí.

baroko

- Český Krumlov
 - Zámek, stavební úpravy z poloviny 18. století – Plášťový most, Maškarní sál, unikátní barokní divadlo. Přístupné.
- Horní Stropnice, osada Dobrá Voda
 - kostel Nanebevzetí Panny Marie, poutní kostel ve volné krajině. Funkční, přístupný.

klasicismus, empir, romantismus, historismus

- Hluboká
 - zámek, přestavěný v 19. století ve stylu anglické romantické gotiky. Přístupný.
- Rožmberk
 - Zámek, vzniklý novogotickou přestavbou Dolního hradu (seskupení dvou hradů, Horní hrad vyhořel v 16. století, zachovala se válcová věž a část renesančních budov, Dolní hrad byl přestavěn). Přístupný.

Možnosti ubytování ve městě:

V Českém Krumlově je značné množství ubytovacích možností – 11 hotelů, 150 pensionů, 20 ubytoven, 4 kempy.

Další atraktivity ve městě:

Ve městě je kamenné divadlo, otáčivá scéna v zámeckém parku, několik galerií a 7 muzeí. V sezóně probíhají četné kulturní akce.

Na severovýchodě navazuje na oblast kolem pivovaru v Českém Krumlově oblast pivovaru v Třeboni

Pivovar Třeboň

V roce 1712 byl podle plánů G. A. de Maggiho postaven Schwarzenberský pivovar v Třeboni. Tento pivovar zůstal jádrem budoucího průmyslového pivovaru z 80. let 19. století. V Třeboni řešil G. de Maggi stavbu podobným způsobem jako v Postoloprtech. Ve čtyřech křídlech uzavírajících obdélníkové nádvoří byly situovány výrobní prostory sladovny a pivovaru. Barokní jádro se i po modernizaci provozu ve druhé polovině 19. století dochovalo a pivovar je stále v provozu.

Na nádvoří pivovaru je restaurace, nabízejí se exkurze provozem.

Kulturně historické zajímavosti v okolí (cca 30 km):

technické památky

potravinářství (pivovary)

- Jindřichův Hradec
 - Rozsáhlý pivovarský areál se nachází pod zámek. Ve druhé polovině 19. století proběhla přestavba objektu a modernizace na průmyslový provoz. V této podobě se dochovaly budovy dodnes. V letech 1831 - 1835 pobýval v místním pivovaru Bedřich Smetana. Provoz pivovaru byl ukončen v 60. letech 20. století. Nyní probíhá rekonstrukce k novému využití.
- Studená
 - Nejstarší část budovy pivovaru pocházejí z 18. století. Historicky cenné je především klenuté pozdně barokní humno. Nejmladší objekty pocházejí z období rekonstrukce na parostrojní provoz ve druhé polovině 19. století. Unikátně je dochovaná vana s původní technologií. Pivovar byl donedávna částečně využíván ke skladovým účelům, částečně bez využití chátal, předpokládá se obnovení pivovarského provozu.
- Netolice
 - Měšťanský pivovar stojí na místě renesančního pivovaru, který město založilo 1663. Provoz byl několikrát přestavován a rozšiřován, naposledy v druhé polovině 19. století, kdy dostal novogotickou podobu. Pivovar zanikl kolem roku 1924. V současném objektu ze 2. poloviny 19. století se z původní stavby uchoval pouze portál s rožmberskými rúžemi v ohradní zdi do ulice. Objekt je přístupný, je využíván pro kulturní akce.
- Petrův dvůr (u Netolic)
 - Pivovar byl založen v roce 1592. Byl součástí hospodářského dvora. Název získal od majitele a zakladatele Petra Voka z Rožmberka. Dnešní vzhled areálu pochází ze druhé poloviny 19. století, kdy byl za vlastnictví Schwarzenberků modernizován. Uplatnily se zde schwarzenberské stavební prvky - střídání režné cihly s omítkou a hrubým kamenným zdívem. Uvnitř budov se dochovaly zbytky technologií a hodnotné historické konstrukce.

vodárenství

- Třeboň
 - národní kulturní památka rybníční soustava z počátku 16. století.

hutnictví, slévárenství

- Vlastiboř – Záluží
 - kovárna z konce 19. století, přístupná

památkové rezervace

- MPR Třeboň
- MPR Jindřichův Hradec
- VPR Mazelov
- Záboří
- Klečaty, obec Zálší
- Zálší
- Komárov
- Mažice
- Vlastiboř
- Záluží, obec Vlastiboř

městské památkové zóny

- Soběslav

památky UNESCO

representativní ukázky historických stavebních slohů

románský sloh

- Staré Město pod Landštejnem
 - hrad Landštejn – hrad s románským jádrem a se dvěma hranolovými věžemi a vloženým palácem z počátku 13. století. Hrad je přístupný.

gotika

- Jindřichův Hradec
 - kostel Nanebevzetí P. Marie, trojlodní kostel z 2. poloviny 14. století, gotická kruchta podklenutá hvězdicovými klenbami. Funkční, přístupný.
 - kostel sv. Jana Křtitele, nesymetrické dvojloď z 3. čtvrtiny 13. století. Malířská výzdoba interiérů z poloviny 14. století je významným souborem středověké malby. V letní sezóně je kostel přístupný, využívá se pro výstavy a koncerty.

renesance

- Jindřichův Hradec
 - zámek s arkádovým nádvořím z 16. století vzniklý mnoho let trvající přestavbou hradu, zejména v renesanci. Přístupný.
- Třeboň
 - zámek přestavěn renesančně po požáru v 2. polovině 16. století, sídlo Petra Voka. Přístupný.
 - měšťanské domy (U bílého koníčka a dům Štěpánka Netolického.
 - městské opevnění, dochované téměř kolem celého města, na severní straně hradba s renesančním sgrafitem.

baroko

- Soubory lidových staveb ve vesnicích – viz VPR

klasicismus, empir, romantismus, historismus

- Jindřichův Hradec
 - Landfrasův dům, původně renesanční, empirově přestavěn pro účely tiskárny, v 1. polovině 19. století vybudovaná zahrada s pavilonem.

Možnosti ubytování ve městě:

Přímo ve městě Třeboni je 7 hotelů, jeden z nich je čtyřhvězdičkový. dále je zde několik penzionů, ubytování nabízejí i lázeňské domy. V blízkém okolí jsou kempy a ubytovny, neboť celá oblast je vhodná pro vodní sporty

Další atraktivita ve městě:

Vodní sporty, lázeňství, městské divadlo, kino, koncerty.

Na severozápadě navazuje na oblast kolem pivovaru v Třeboni oblast pivovaru v Protivíně

Pivovar Platan v Protivíně

Pivovar Platan byl založen v 16. století na Schwarzenberském panství. Roku 1711 přešel pivovar na knížecí rod Schwarzenberský. Roku 1892 byl areál modernizován a rozšířen o sladovnu, která vznikla přestavbou cukrovaru. Architektonické pojetí je typické pro stavby schwarzenberské stavební kanceláře. V areálu pivovaru je provozovna občerstvení Belveder se zahradní restaurací. Pivovar nabízí možnost exkurze.

Kulturně historické zajímavosti v okolí (cca 30 km):

technické památky

potravinářství

- Vlachovo Březí
 - Architektonicky velkolepě pojatý barokní panský pivovar byl postaven roku 1711. Pivovar je rozsáhlá barokní dvoupatrová, v přízemí do křížů na pilířích sklenutá budova z počátku 18. století, v jejímž středu je do obou pater sahající sklenutá síň. Střecha je sedlová, zakončená barokními štíty. Fasáda je členěná lizénami a pásy v omítce. Dnes je tato budova využívána jako sklad náhradních dílů státního statku a v části je soukromá pekárna. Jedná se o pivovar řemeslné výroby, který má charakter sýpky. Na jiný účel budovy nežli sýpku upozorňuje komín a dostavba hvozdu, která pochází ze druhé poloviny 19. století.
Objekt bývalého pivovaru, zrušeného 1929, je situován u silnice, dobře přístupný.
- Lenora
 - Společná chlebová pec pro potřeby sklářské obce vybudována v 1. pol. 19. stol.

doprava

- Písek
 - Národní kulturní památka - raně gotický kamenný most přes řeku Otavu v Písku - byl vybudován po pol. 13.stol královskou zvikovskou stavební hutí na trase Zlaté stezky spojující Pasov s Prahou. Masivní žulová stavba o sedmi klenbách má délku 111 m. Byl vybudován mimo městské opevnění a původně chráněn dvojicí mostních věží, z nichž jedna byla po povodni v roce 1768 stržena a druhá roku 1825 rozebrána. V roce 1857 bylo na mostě umístěno barokní sousoší, v následujících letech doplněno o další sochy.
- Stádlec
 - Národní kulturní památka řetězový most byl na silnici vedoucí z Písku do Tábora postaven přes řeku Vltavu u obce Podolsko řetězový most. Svému účelu sloužil téměř 90 let. V 70. letech 20. stol. byl most rozebrán a přenesen na řeku Lužnici u obce Stádlec (první velký transfer v Evropě).
- Bechyně
 - Obloukový most dokončený roku 1928 podle projektu Ing. E. Viktory patří k těm nepočetným mostním stavbám, které sdružují silniční a železniční dopravu. Místní obyvatelé ho nazývají Duhový most.

vodárenství, energetika

- Písek
 - Elektrárna královského města Písku., který byl druhým našim městem s elektrickým osvětlením. Postupné přestavby vyústily v roce 1901 výstavbou nové elektrárny, která byla již poháněna Francoisovými turbinami. Elektrárna dosloužila v roce 1986, v roce 1994 byla znovu uvedena do provozu jako muzejní expozice. Museum je přístupné.

památkové rezervace

městské památkové zóny

Písek
Husinec
Vlachovo Březí
Vodňany
Volyně
Bavorov
Bechyně
Sedlice

památky UNESCO

representativní ukázky historických stavebních slohů

románský sloh

- Milevsko
 - kostel sv. Jiljí, románský tribunový kostel ze třetí čtvrtiny 12. století, románská věž, částečně přestavěn kolem r. 1400. Součást premonstrátského kláštera. Přístupné.

gotika

- Písek
 - Kostel Narození P. Marie, trojlodní raně gotická bazilika z 2. poloviny 13. století, s žebrovými klenbami.
 - Most (viz technické památky)

- Zvíkovské Podhradí
 - Hrad Zvíkov, nejlépe zachovaný raně gotický královský hrad z počátku 13. století. Přístupný.
- Bechyně
 - Kostel Nanebevzetí P. Marie, poutní kostel z přelomu 15. a 16. století, součást františkánského kláštera. Funkční, přístupný.
- Strakonice
 - Hrad z 13. – 14. století. Přístupný.

baroko

- Opařany
 - Kostel sv. Františka Xaverského z počátku 18. století, stavba vrcholného českého baroka dynamického směru. Funkční, přístupný.

klasicismus, empir, romantismus, historismus

- Orlík
 - Hrad, původně středověký, přestavěn do novogotické podoby v polovině 19. století, interiéry převážně empirové. V anglickém parku je novogotická hrobka Schwarzenberků.

Možnosti ubytování ve městě:

V Protivíně jsou dva pensiony a jeden hotel.

Další atraktivita ve městě:

Relaxační centrum u jednoho z penzionů, krokodýlí ZOO, výlovy rybníků.

DOPLŇUJÍCÍ KULTURNĚ HISTORICKÉ ATRAKTIVITY V OKOLÍ VYBRANÝCH HISTORICKÝCH PIVOVARŮ – ÚZEMÍ 4

Východní část kraje Vysočina a značnou část Jihomoravského kraje pokrývá navzájem se prolínající území v okolí pivovarů v Dalešicích, v Brně a v Černé Hoře.

Pivovar Dalešice

Malý pivovar založen pravděpodobně koncem 16. stol., nejstarší budovy ze 17. stol., výroba do roku 1947. Známy vlastník žateckého pivovaru koupil malešický pivovar v roce 1882, ale vlastnil jej jen krátkou dobu. V tomto období získal komplex sladovny a varna svou současnou podobu. V areálu byl natáčen jeden z neslavnějších českých filmů osmdesátých let Postřižiny.. Po odchodu filmařů objekt chátral, až zbyly jen ruiny. Do renovace se pustili noví vlastníci na začátku roku 2001. Pivovar dnes je opět v provozu, v prostorách sladovny je Pivovarská restaurace a areál slouží i pro různé společenské a kulturní akce. V areálu funguje i Muzeum rakousko-uherského pivovarnictví. Kromě prohlídky muzea se nabízí i exkurze do provozu.

Pivovar Brno

V roce založila královna Eliška Rejčka na Starém Brně cisterciácký klášter a věnovala mu rozsáhlý majetek. Klášter, postavil v roce 1325 -pivovar, který byl součástí klášterních hospodářských budov. Za husitských válek, a stejně tak o sto let později za bojů krále Jiřího s uherským Matyášem byly klášter, hospodářské budovy a pivovar vypáleny a pobořeny, ale po čase vždy znovu obnoveny. Roku 1782 klášter byl patentem císaře Josefa II. zrušen, o provozu a využití pivovaru nejsou až do 19. století žádné zprávy.

Novodobá stavba pivovaru byla zahájena v roce 1872 na pozemku vedle bývalého klášterního pivovaru. Na začátku 20. století byl pivovar modernizován. Při náletu na Brno 20. 11. 1944 byl pivovar značně poškozen, ale po roce 1945 byl opraven a znovu započala výroba. V roce 1952 byla uvedena do provozu nová strojovna a pivovar tak získal moderní vzhled. V roce 1984 započala rozsáhlá modernizace areálu. Významnou historickou budovou, která je typickým výrazem tohoto pivovaru, je sladovna s mohutným hvozdem.

Exkurzi do výroby lze telefonicky objednat, v areálu je v provozu firemní prodejna a Pivovarská restaurace.

Pivovar Černá Hora

Na západní straně náměstí městečka je nejstarší pivovar na Moravě s tradicí od 16. století (první písemná zmínka je z roku 1530). Nejvýznamnější rekonstrukce, kdy byla výroba modernizována na průmyslový provoz, proběhla v letech 1871 – 73, kdy byl hrabětem Augustem Friesem postaven nový pivovar a původní pivovar byl upraven na sladovnu. V této podobě se areál dochoval dodnes. Roku 1996 se stal pivovar akciovou společností s názvem PIVOVAR ČERNÁ HORA a.s. Kromě výroby piva je ve zrekonstruovaném areálu také kulturní a sportovní centrum. V areálu je restaurace, fitness centrum bylo zřízeno v objektu sladovny. Nabízí se exkurze do výroby.

V současné době probíhá další rekonstrukce sladovny na čtyřhvězdičkový hotel, v jehož podzemí budou pivní lázně.

Pivovar je sídlem Českého svazu malých nezávislých pivovarů, ředitel pivovaru Ing. Fusek je prezidentem Svazu.

Kulturně historické zajímavosti v okolí

technické památky

potravinářství

- Želetava
 - Starý a nový pivovar – cca v 15.století na zbořeništi gotické tvrze postavili majitelé panství hospodářský dvůr s pivovarem a sladovnou. První oficiální zmínka o pivovaru se datuje k roku 1580. V roce 1867 dochází k výstavbě nového pivovaru na parostrojní pohon, starý pivovar pod městečkem byl přestavěn na sladovnu. Nový, tzv. Kammelův pivovar pokračoval v tradici výroby kvalitního želetavského piva. V roce 1953 byl pivovar zrušen a přestavěn na sýrárnu, jež je činná dodnes.
- Boskovice
 - Panský pivovar - jedinečná ukázka barokního pivovaru ze 17. století s vestavěným vzdušným hvozdem ze druhé poloviny 19. století. K nejzajímavějším částem jednotlivých na sebe navazujících technologických bloků patří zastřešení s podélnými větráky varny s chladnicí. V centru obce, druhotné využití, dobře viditelné.

- Letovice – panský pivovar
 - Panský pivovar , jehož základem barokní pivovar. V současné době se nalézá v chátrajícím stavu, bez využití. Dominantním prvkem je vzdušný hvozd. Zajímavostí je, že voda se do pivovaru dopravovala dřevěným vodovodem až z Písečné a že se chmel pěstoval přímo v Letovicích v místech, kde se nyní rozkládá zámecký park. Dobře viditelné, bez využití.
- Rájec – Jestřebí
 - Pozůstatky kdysi velkého průmyslového areálu, jehož základem byly budovy původního pivovaru z e 16. století. Dobře jsou patrné jednotlivé výrobní bloky s charakteristickými stavebními prvky. Dobře viditelné, nepřístupné, bez využití.
- Jevíčko
 - Rolnický pivovar z roku 1895. Na pozůstatcích je patrné výtvarné pojetí fasád – omítané plochy s architektonickými detaily z režného cihlového zdiva. Dobře viditelné, nepřístupné.
- Brno-Jehnice
 - Pozůstatky pivovaru, který byl postaven roku 1886. Sladovna byla zbořena, dochovaná část je ukázkou stavebního stylu výrobních objektů poslední třetiny 19. století. Nepřístupné, ve špatném stavu.
- Předklášteří u Tišnova
 - Pozůstatky pivovaru se nacházejí v hospodářské části klášterního dvora. Pivovar zde byl již od středověku, dnešní podoba pochází z konce 19. století, kdy byl areál modernizován. V současné době bez využití, chátrá. Nepřístupné.
- Třebíč – Borovina (*uvedeno rovněž v okolí pivovaru Jihlava – obě území se v těchto místech setkávají*)
 - Mlýn - budova zděného větrného mlýna na tříslu (jirchárny) pochází pravděpodobně z 19. století, kuželová omítnutá stavba s helmicovou střechou krytou šindelem, bez vnitřního zařízení.
- Veverská Bitýška
 - Mlýn – Jarošův mlýn byl postavený na západním okraji obce na Bílém potoce a vybavený mlýnským zařízením v roce 1938. Čtyřpodlažní budova je vybavena vzorovým mlecím zařízením pardubické firmy Prokop a synové, které tvoří 4 válcové stolice a čistící stroje. Zařízení bylo dodáno a instalováno ve lhůtě šesti týdnů. Pohání je dvojice Francisových vertikálních turbin. Přístupné.
- Ruprechtov
 - Mlýn - zděný větrný mlýn vybavený Halladayovou větrnou turbínou a regulačním zařízením přístupným ze střešní plošiny. Mlýn byl vystavěn roku 1873 v roce 1882 byla větrnou smrští zničena klasická křídla a nahrazena větrným kolem moderní konstrukce. Po častých změnách majitelů ve 20. století byl provoz mlýna pro jeho polohu blízko střelnice užívané Wehrmachtem zastaven. Po roce 1948 byl poslední majitel vystěhován, zařízení chátralo. Péči restituenta byla původní provozu neschopná pohonná jednotka rozebrána a nahrazena funkční kopií původního motoru zhotoveného podle originální dokumentace. Mlecí zařízení nebylo renovováno. Objekt bývalého mlýna je využíván k rekreačním účelům. Přístupný, po domluvě s majiteli.
- Rudice
 - Mlýn - zděný větrný mlýn holandského typu na okraji obce nad krasovým údolím Rudického propadání. Byl vystavěn roku 1865 a pracoval do dvacátých let minulého století. V přízemí obydli mlynáře, v pozdější době využíván k rekreačním účelům. Dnes péčí obce v objektu a jeho okolí expozice mající vztah k zaniklým výrobním činnostem a přírodním zajímavostem okolní oblasti Moravského krasu. Přístupné.

- Kořenec
 - Mlýn - větrný mlýn holandského typu, vystavěn z kamene roku 1866, dnes bez větrných lopat, kterých bylo původně atypických 6. Vnitřní mlecí zařízení zachováno, stavba renovována, v ní soukromé muzeum majitele ing. Doubka. Přístupné v rámci každoročních národopisných slavností v obci.
- Klobouky
 - Mlýn - dřevěný větrný mlýn beraního typu na návrší nad městečkem byl přenesen roku 1982 z Pacetluk a na místní trati U větráku roku 1985 renovován. Připomíná tak původních šest větrných mlýnů tvořících kdysi dominantu městečka. Nejstarší zmínka pochází z roku 1748. Přístupné.

doprava

- Velké Meziříčí (*uvedeno rovněž v okolí pivovaru Jihlava – obě území se v těchto místech setkávají*)
 - Muzeum silnic a dálnic. Velké Meziříčí patří k Mekkám našeho mostářství. Je tu (včetně okolí) nejen řada pozoruhodných mostních staveb - například silniční, železniční a zámecký most - ale především zdejší Muzeum silnic a dálnic. Díky jeho aktivitám se zde již delší dobu systematicky buduje sbírka modelů našich unikátních mostů.
 - Lávka -v zámeckém parku byl rekonstruován krytý roubený most přenesený z nedaleké Krásněvsí. Most (vlastně zkomponovanou lávku) sestavil tesařský mistr pan Klimeš. Má připomínat i další, dnes již zničené mosty přes řeku Oslavu (zvanou též Radotínka) ve Velkém Meziříčí.
 - Dálniční most - soutěž na přemostění 75 metrů hlubokého údolí Oslavy ve více než čtyřsetmetrové délce byla vypsána již v roce 1967, mezi variantou betonovou a ocelovou byla vybrána varianta dvou souběžných ocelových mostů vedle sebe. Sstavba byla zahájena roku 1973. Most má 3 vnitřní (mezilehlé) pilíře.
 - Železniční viadukt - ocelový příhradový železniční most přes řeku.
- Horní Libochová
 - Kamenný most z poloviny 18. století přes přítok Libochůvky, o jednom stlačeném oblouku vyzděném z lomového kamene. Mostovka byla opatřena kamenným zábradlím, z něhož se však dochovala pouze část, a to na návodní straně mostu.
- Černvír
 - Krytý most - nejhezčí ze zachovaných krytých mostů, dříve typických pro blízkou část Moravy patří mezi nejstarší doložené moravské kryté dřevěné mosty. Pochází z roku 1718 - tento letopočet je vysekán do dubového sloupku přibližně ve středu mostu na jeho dolní straně. Při levém břehu řeky Svratky je vystavěn hrotitý pilíř z lomového kamene, na němž spočívají dvě mírně zalomená pole masivní dřevěné mostovky. Most je krytý šindelovou střechou.
- Ivančice
 - Viadukt - do dnešní doby se dochovalo jen torzo unikátního mostu, viaduktu, přes řeku Jihlavu z roku 1870. Most o výšce 42 m se stal prvním celokovovým mostem v Rakousko-uherské monarchii. Tradovalo se, že autorem byl proslulý architekt Gustav Eiffel. Přesto, že je technickou památkou, jeho stav od vyhlášení díky velkým finančním nákladům pouze chátral a v roce 1999 došlo k rozřezání a sešrotování podstatné části unikátní konstrukce. Starý Ivančický viadukt se po 108 letech provozu stal technickou památkou, od 1.1.1979 je ve správě Brněnského technického muzea. Zbylá část, jeden pilíř s podpěrou a mostním polem, je nadále na seznamu kulturních památek ČR a je provizorně staticky zajištěna.
- Brno
 - Budova vlakového Hlavního nádraží patří mezi historicky cenné stavby. Brno bylo jako první město českých zemí spojeno Severní dráhou s Vídní a to už v roce 1839. Samotné

nádražní budova byla postavena v roce 1850. Dnešní secesní podobu získala při přestavbě v letech 1902 – 1905.

- Kryté nástupiště autobusového nádraží (u hotelu Grand) bylo vybudováno v letech 1948 – 1949 dle projektu Bohuslava Fuchse.
- Nedvědice
 - Krytý most, pocházející z roku 1830, ke stavbě užito kamene a cihel, dřeva a ocelových táhel pro konstrukci mostovky, bočních stěn a střechy. Obě bednění opatřena okny. Modely tohoto mostu jsou ve sbírkách Muzea silnic a dálnic ve Velkém Meziříčí i brněnské stavební fakulty VUT.
- Doubravník – Prudká
 - Krytá lávka, pocházející z roku 1899, uprostřed řečiště pilíř konzolového typu, piloty chráněny ledolamem, mostovku nesou tři dvojice podélných trámů, na nich sedm příčníků připevněných ke sloupům věšadel kovanými třmeny.
- Dolní Loučky
 - Železniční viadukt přes potok Libochovku, vystavěný v letech 1939–49, se střešním železobetonovým obloukem o rozpětí 110 m; největší inženýrské dílo trati Brno – Havlíčkův Brod. Obraz tohoto unikátního mostu se dostal i na dvacetihaléřovou poštovní známku, a to s charakteristickým nápisem pro "budovatelská" léta: Stavba socialismu.

těžba

- Zbýšov
 - Důl Simson, hlubinný důl rosicko -oslavanské uhelné pánve, zachovala se těžní věž ocelové příhradové konstrukce z roku 1902 nad jámovou budovou z roku 1848, která je jednou z nejstarších svého druhu v české republice. Důl se nachází uprostřed obce a jeho vlastníkem je město Zbýšov, které opravilo stylovou budovu při dolu k obytným účelům.
- Oslavany
 - Důl Kukla vybudovaný severně obce jako větrná a čerpací jáma dolu Františka. V roce 1910–13 důl prohlouben pro zásobování tepelné elektrárny v místě a moderně technicky vybaven. Vystavěna těžní věž a provozní objekt ze železobetonové skeletové konstrukce podle projektu brněnské firmy AST s atypicky umístěným těžním strojem v horním podlaží těžní věže. Výroba zastavena roku 1973, jáma zasypána 2006.

vodárenství a energetika

- Brno – město
 - Městská elektrárna, zřízená roku 1898 na Radlasu v blízkosti městské plynárny. V současné době byl objekt citlivě upraven pro účely služeb pro firmu E.ON (distributor elektrické energie v ČR). Přístupné v rámci provozu.
- Brno – Kníničky
 - Přehrada vytvářející vodní nádrž byla vystavěna v letech 1936 až 1940. Objekty díla, vedle vlastní přehradní zdi, tvoří vodní elektrárna pod přehradou a průběžná elektrárna pod zdrží jezu v Brně Komíně. Projekt vodního díla byl zpracován v letech 1926 a 1927 na brněnské technice pod vedením prof. Bažanta, který byl přepracován podle poznatků ze stavby přehrady ve Vranově nad Dyjí. Architektonický projekt hráze zpracoval arch. Jaroslav Grunt.
- Vedrovice
 - Větrná turbína pro pohon čerpadla vody pro místní sdružení zřízené v obci v letech 1912 – 1914. Výrobek hranické firmy Kunz pracoval do roku 1947. Zachováno oběžné kolo s plechovými lopatkami na stožáru příhradové konstrukce.

hutnictví, slévárnictví, strojní průmysl

- Adamov
 - Huť, národní kulturní památka - objekty Staré huti jsou pozůstatkem hutnického komplexu zbudovaného v polovině 18. století knížecím rodem Liechtensteinů. Huť navázala na starší tradici hutní výroby v Adamově, blízkého středověkého Althamru. Nejstarší doklady místního železářství však pocházejí z raného středověku od slovanských hutníků (8.– 11. století). Vysoká pec zde pracovala od roku 1746, podnik se zaměřoval na výrobu pro armádu a potřeby knížecího velkostatku. Výroba byla pro nerentabilitu ukončena roku 1877. Areál ve správě Technického muzea v Brně, které po rekonstrukci objektů zřídilo v budově bývalé modelárny expozici historie místního železářství. Součástí aktivit muzea jsou experimentální a ukázkové tavby v replikách slovanských železářských pecí, které byly odkryty při archeologických výzkumech v okolí na více jak patnácti lokalitách. Hutí a jejím okolím prochází naučné stezky Cesty železa Moravským krasem. Přístupné.
- Těšany
 - Kovárna - současnou podobu vtiskla vesnické kovárně přestavba v 18. století, na ni navázala renovace objektu v první polovině 70. let minulého století, při níž byla zřízena expozice kovářství a venkovského bydlení, později i expozice kolářství. Celek odpovídá svým uspořádáním ukázkě života v polovině 19. století. V objektu kovárny, která je ve správě Technického muzea v Brně, jsou pořádány setkání a soutěže kovářů a kulturní akce pořádané obcí Těšany.
- Brno
 - Slévárna a strojárna Vaňkovka - skupina budov bývalé továrny z červeného rezného zdiva, jejíž nejstarší část dal vystavět roku 1864 brněnský podnikatel Friedrich Wanieck. Původním výrobním programem byla výroba zemědělských strojů a cukrovarnického zařízení, v roce 1908 zde byla vyrobena v licenci první Parsonsova parní turbina na kontinentě. Po průmyslové krizi v třicátých letech získala podnik Zbrojovka, od roku 1968 byla součástí Zetoru. Výroba byla ukončena v roce 1988. Počátkem nového tisíciletí byla část objektů nově využita pro obchodní a galerijní účely, některé objekty byly zbourány.
- Javůrek
 - Železářská huť - známá jako Šmelcovna byla založena v údolí Bílého potoka (dříve Bitýšky) v roce 1745 na místě středověké úpravny místních stříbrnosných rud. Provoz huti byl v polovině 19. století ukončen a její objekty postupně zbourány a rozebrány (vysoká pec roku 1855). Zůstaly zachovány pouze části opěrných zdí a část zdiva pomocného objektu při levém břehu dnes suchého náhonu pod bývalým rybníkem, západně dnešní osady, vzniklé na místě zaniklé huti. V okolí četné stařiny dokládající dolování.
- Blansko
 - Klamova huť -poslední z železářských provozů na blanenském salmovském panství a jedinou, která se do dneška zachovala je Clamova huť (tzv. Klamovka). Byla vystavěna jako jediná při řece Svitavě, kde bylo využito staršího vodního díla původně mlýna (1763), později hamru a válcovny. V roce 1875 bylo v huti kromě vysoké pece s výtahovou věží a ve slévárně šedé litiny dvojice kuploven. Výrobním artiklem slévárny byla hlavně komerční a stavební litina. Výroba byla ukončena roku 1892, stejně jako ve starší Mariánské huti v údolí říčky Punkvy. V tomto údolí přetrvaly do dneška strojárna a slévárna šedé litiny. Řada uměleckých odlitků, jako kašny a sochy zdobí dodnes Blansko, případně jeho okolí. V místním zámku je instalována expozice blanenské litiny. Dnes budova slouží jako příležitostná výstavní expozice umělecké litiny. Přístupné v rámci výstav.

památkové rezervace

- MPR Brno
- MPR Znojmo

městské památkové zóny

- Boskovice
- Lomnice u Tišnova
- Doubravník
- Ivančice
- Slavkov u Brna
- Vyškov
- Třebíč (*uvedeno rovněž v okolí pivovaru Jihlava – obě území se v těchto místech setkávají*)
- Jaroměřice nad Rokytnou
- Moravské Budějovice
- Náměšť nad Oslavou

památky UNESCO

- Brno
 - Vila Tugendhat
- Třebíč (*uvedeno rovněž v okolí pivovaru Jihlava – obě území se v těchto místech setkávají*)
 - bazilika sv. Prokopa a židovská čtvrť, viz trasa UNESCO, ÚÚR 2005

representativní ukázky historických stavebních slohů

románský sloh

- Ivančice – Řeznovice
 - Kostel sv. Petra a Pavla, centrální stavba z 2. čtvrtiny 12. století, v klenebné výši přechází v oktagon, završený věží s sdruženými okny. Funkční, přístupný.
- Plaveč
 - Rotunda P. Marie, centrální stavba s půlkruhovou apsidou z počátku 13. století, empírová úprava z počátku 19. století. Přístupná po dohodě.
- Znojmo
 - Rotunda sv. Kateřiny z 1. poloviny 11. století na bývalém předhradí. V interiéru ojediněle zachované románské malby. Přístupné.
- Třebíč (*uvedeno rovněž v okolí pivovaru Jihlava – obě území se v těchto místech setkávají*)
 - Bazilika sv. Prokopa, vznikla kolem roku 1260, takzvaný přechodný sloh, kdy do pozdně románské dispozice pronikají gotické prvky, objekt obnoven ve stylu barokní gotiky roku 1725. Bazilika je funkční, přístupná.

gotika

- Brno
 - Stará radnice, raně gotická rychta z 13. století, přestavovaná do konce 16. století. Pozoruhodný je pozdně gotický, bohatě architektonicky a figurálně pojednaný portál průjezdu ve vyhlídkové věži. Věž je přístupná veřejnosti. V objektu sídlí turistické informační centrum, je zde výstavní galerie.
 - Kostel Nanebevzetí P. Marie, gotická klášterní bazilika z rezného zdiva byl dokončen ve 14. století. Je součástí kláštera cisterciáček na Starém Brně. Byl upravován v baroku. Kostel je funkční, přístupný.
 - Kostel sv. Jakuba Většího, vybudován během 15. a 16. století jako trojlodní síň. Pozdně gotická stavba se staršími architektonickými prvky v presbytáři (klenební žebra, chrlice). V interiéru kostela vynikají kamenné gotické reliéfy. Kostel je funkční, přístupný.
- Předklášteří
 - Klášter Porta coeli (Brána nebes), trojlodní klášterní bazilika Nanebevzetí P. Marie s příčnou lodí a trojitým závěrem je z doby kolem roku 1240. Portál v západním průčelí navazuje na příklady francouzské gotiky.

Veřejnosti celoročně přístupná je část kláštera s bazilikou, křížovou chodbou a kapitulní síní. V budově probošství sídlí Podhorácké museum.

- Znojmo
 - Kostel sv. Mikuláše ze 14.stol. je mohutným síňovým trojlodím. V interiéru jeho presbytáře z konce 15.stol vyniká kamenné pastoforium (kamenná schránka na hostie) z konce 15.století. Kostel je funkční, přístupný.
 - Stará radnice, pozdně gotická stavba z 15. století. V 68,5 m vysoké vyhlídkové věži je dochován původní krov. Vyhlídková věž je přístupná veřejnosti.
- Nedvědice
 - Hrad Pernštejn, jehož dnešní podoba pochází z pozdně gotické přestavby probíhající od poloviny 15.stol. do 1.poloviny 16.století. V této době vznikly bohaté sklípkové klenby místností a mramorová ostění oken a portálů. V dalších stoletích byl hrad postupně opravován a doplňován. Hrad je mimořádně dobře zachován, neboť nebyl nikdy dobyt. V roce 2005 byla bývalá hradní sýpka zničena požárem, hrad však byl během dalších 14 dnů opět zpřístupněn.

renesance a manýrismus

- Brno
 - Dům Kryštofa Schwanze, vynikající příklad vysoké úrovně architektury a architektonické plastiky na Moravě v době kolem roku 1600. Průčelí je ukázkou kamenické práce Jiřího Gialdiho. Hlavní výzdobu tvoří figurální výjevy. Nádvoří je arkádové. Dům byl v roce 2001 upraven pro účely obchodní a výstavní galerie.
 - Dům pánů z Kunštátu, který vznikl v letech 1585 – 1599 přestavbou několika gotických domů ze 14. století na renesanční palác s arkádovým nádvořím. Palác byl několikrát přestavován pro různé účely. V roce 1944 byl poškozen při bombardování města, zrekonstruován v 50. letech pro účely výstavní galerie.
- Bučovice
 - Zámek z let 1567-82 projektoval Pietro Ferrabosco di Lagno. Zámecké nádvoří s třípatrovými sloupovými arkádami je nejvýznamnější ukázkou tohoto stavebního typu u nás. Unikátní štuková a malovaná výzdoba reprezentačních interiérů zahrnuje náměty z oblasti historie, mytologie, alegorie i satiry. Místnosti jsou náznakově doplněny slohovým nábytkem. K zámku se bezprostředně napojuje zahrada, volně rekonstruovaná ve stylu renesance. Přístupný veřejnosti.

baroko

- Brno
 - Kostel Nanebevzetí P. Marie, stavba z let 1661 – 69 s architektonicky náročně komponovaným dvouvěžovým průčelím s boční kaplí na půdorysu šestiúhelníka z poloviny 18.století. Interiér byl nově upraven v 70.letech 18.století. Dominantou interiéru je oltářní obraz F. A. Maulbertsche. Kostel je funkční, přístupný.
- Rajhrad
 - Klášterní kostel sv. Petra a Pavla - na místě původní románské baziliky byla v letech 1722-39 postaven kostel s dvojběžím ve slohu radikálního baroka. Klášterní budovy vznikaly v 18. století, jejich výstavba nebyla v úplnosti dokončena. V monumentálním slohovém interiéru je umístěna bohatá klášterní knihovna. Kostel je funkční, přístupný, vybrané části klášterního areálu jsou veřejnosti přístupné.

- Slavkov u Brna
 - Zámek - původní renesanční zámek byl koncem 17.století zcela přebudován v reprezentační šlechtické sídlo. Vynikající je štuková a malířská výzdoba interiérů. Rekonstruovaná barokní zahrada je doplněna sochařskou výzdobou. Zámek je veřejnosti přístupný.
- Křtiny
 - Kostel Narození P. Marie - poutní kostel z let 1728-58 je centrální stavba na půdorysu řeckého kříže s mohutnou kupolí a čtyřbokou věží nad průčelím. Ke kostelu přiléhá oválný ambit vedoucí ke kapli sv. Anny. Kostel je součástí poutního areálu, jehož autorem je J. B. Santini. Kostel je funkční, přístupný.
- Jaroměřice nad Rokytnou
 - Zámek, původně renesanční, vzniklý na místě středověké tvrze, byl nahrazen monumentálním zámkem v období vrcholného baroka v letech 1700-1737. Dominantu areálu zámku tvoří zámecký kostel sv. Markéty na půdorysu oválu. V zámku upoutá velkolepý sál předků s malířskou výzdobou, v jednom ze zámeckých křídel byl také divadelní sál. Taneční a hudební sál připomínají zdejší slavnou hudební tradici. Přístupný.

klasicismus, empir, romantismus, historismus

- Brno
 - Kostel sv. Petra a Pavla - dnešní podoba je výsledkem regotizace chrámu z let 1884-91, věže byly přistavěny v letech 1904-10. Kostel je funkční, přístupný.
 - Besední dům a Pražákův palác, novorenesanční Besední dům tvoří komponovaný celek s Pražákovým palácem. Besední dům je v užívání Státní filharmonie Brno, konají se zde koncerty a společenské akce, Pražákův palác je ve vlastnictví Národní galerie a slouží výstavním účelům. Oba objekty jsou veřejnosti přístupné.
 - Zemský dům - v novorenesančním domě Zemské sněmovny, nyní Zemském domě je sídlo Krajského úřadu Jihomoravského kraje, je tedy běžně veřejnosti přístupný.
 - Mahenovo divadlo, původně německé divadlo Na hradbách je novorenesanční stavba z roku 1881, která dodnes slouží svému původnímu účelu. V době svého vzniku to bylo první elektrifikované divadlo v Evropě.
 - Kleinův dům, který patří k prvním stavbám u nás, na kterých bylo použito železných oken a arkýřů. Byl dokončen v roce 1848, podle návrhu vídeňského architekta L. v. Förstra. Dům je dnes sídlem obchodů, různých firem a institucí.
- Boskovice
 - Zámek, který vznikl empírovou přestavbou v letech 1819-26 jako soubor budov kolem ústředního nádvoří. Zámecké interiéry jsou vybaveny dobovým stylovým zařízením. Přístupný veřejnosti.
- Slavkov u Brna
 - Kostel Vzkříšení Páně, pozdně barokní kostel z let 1786-89 s působivou klasicistní fasádou. Kostel je funkční, přístupný.

secese a 20. století

- Brno
 - Jarůškův dům, ukázka tvorby Josefa Gočára ve stylu vídeňské geometrické secese z let 1909-1910. Průčelí domu má v centrální části dvojici sloupů, která nese arkýř krytý černou keramikou. Dům byl projektován jako bytový, veřejnosti není běžně přístupný.

- Vila Tugendhat, funkcionalistická stavba z let 1929-30 od Ludwiga Mies van der Rohe je jedním ze základních děl světové moderní architektury. Bezchodbový dům je příkladem nového pojetí interiéru i celkové dispozice. Ústřední prostor vily je dělen pouze náznakově kulisovými stěnami. Do zahrady, umístěné ve svažitém terénu, se pokoj otevírá velkými okny. Objekt je ve správě Muzea města Brna. Připravuje se rozsáhlá rekonstrukce. V současné době je vila veřejnosti přístupná.
- Dětská nemocnice v době svého vzniku v letech 1946-52 patřila k nejlépe řešeným nemocničním areálům. Je dílem prof.B. Rozehnal a je jednou z posledních funkcionalistických staveb u nás. Dominantu vzájemně propojených pavilonových křídel tvoří čtyřpatrová budova se střešní terasou a lodžemi. Nemocnice slouží původnímu účelu, je veřejností přístupná.
- Výstaviště, pavilon „Z“ a další pavilony na výstavišti - železobetonový válcový pavilon „Z“ z let 1958-59 je umístěn na výstavišti z roku 1928. Kopule je zastřešena konstrukcí z ocelových trubek. Z dalších staveb vyniká pavilon města Brna (Bohuslav Fuchs). Výstaviště slouží své původní funkci. Mimo výstavní akce jsou pavilony uzavřeny.
- Lázně v Zábřdovicích - areál lázní a koupaliště se systémem otevřených bazénů z roku 1932 byl postaven dle projektu Bohuslava Fuchse. Letní koupaliště je funkční, po rekonstrukci. Budovy lázní nejsou využívány, nejsou přístupné.
- Prace
 - Mohyla Míru, Prace, památník bitvy tří císařů na slavkovském bojišti byl vybudován v letech 1910 – 1911 (J. Fanta)

Možnosti ubytování ve městě:

V Dalešicích je hotelové ubytování v areálu pivovaru, v Brně je velký výběr ubytování v hotelích a penzionech města a v sousedství Černé hory v Blansku jsou 4 hotely a několik penzionů. Stavba hotelu přímo v areálu pivovaru v Černé Hoře již probíhá.

Další atraktivita ve městě:

V areálu pivovaru v Dalešicích probíhají četné kulturní a společenské akce, v blízkých Hrotovicích je Sporthotel, který poskytuje návštěvníkům značné možnosti tělovýchovných aktivit.

Ve vlastním pivovaru je kulturní a společenské centrum a fitness centrum. V blízkém Blansku je přírodní koupaliště, krytý bazén, zámek, v němž je sídlo muzea, kino, pořádají se četné kulturní akce.

DOPLŇUJÍCÍ KULTURNĚ HISTORICKÉ ATRAKTIVITY V OKOLÍ VYBRANÝCH HISTORICKÝCH PIVOVARŮ – ÚZEMÍ 5

Trojúhelník významných funkčních pivovarů, který zaujímá téměř celé území Libereckého kraje a severní část Středočeského kraje, tvoří pivovary Klášter Hradiště nad Jizerou, Turnov a Liberec.

Klášter Hradiště nad Jizerou

Původní sídlo pivovaru se nacházelo v domě čp.38. Po roce 1830, za Kristiána z Valdštejna, se výroba piva přestěhovala do domu čp.32, k jejímu výraznějšímu rozšíření však došlo až po přesídlení do západního křídla zámku v roce 1864, kam byla instalována i moderní technologie. Původní budova byla nadále využívána jako sladovna, pivovar tedy nemusel dovážet základní surovinu z jiného zdroje. Urychlení technického rozvoje podniku pak bylo paradoxně podníceno rozsáhlým požárem v roce 1869. Mezi léty 1870-1910 pak pivovar prodělal zásadní modernizaci a zařadil se mezi špičkové podniky svého druhu v českých zemích. Výroba byla rozšířena do celého zámeckého areálu.

Pivovar je v provozu dodnes. Ve sklepích, které kdysi vytesali pod pivovarem ve skále mniši, a které byly již po léta nevyužívané, otevřeli na jaře 1999 velkou jeskynní pivnici. Pivovar nabízí exkurze provozem.

Liberec – Vratislavice

Výjimečný doklad průmyslového reprezentativního výrobního podniku. Výstavba zahájena roku 1873, uveden do provozu 1874. Hlavní budovou areálu, který dodnes slouží původnímu účelu je sladovna. Byla ztvárněna jako neorenesanční palác, na výrobní objekt upozorňují pouze komíny.

Možnost exkurze.

Turnov – Malý Rohozec

Hostinští ze Semil, Železného Brodu a později i okolí se v roce 1850 rozhodli založit svůj vlastní pivovar. Zpočátku chtěli postavit vlastní nový pivovar, nakonec se jim však naskytla šance zakoupit pivovar již fungující, který byl založen při rohozeckém zámku v roce 1843. Dosud v zámku sídlí administrativa pivovaru a restaurace. Pivovar je funkční, exkurze možná.

Kulturně historické zajímavosti v okolí (skupina tří klíčových lokalit pokrývá téměř celé území Libereckého kraje a zasahuje do Středočeského kraje a Královéhradeckého kraje):

technické památky

potravinářství (pivovary)

- Mladá Boleslav
 - Moderní průmyslový parostrojní pivovar sládka Josefa Křikavy byl postaven v roce 1898. Plány vyhotovila firma Ringhoffer. Budova byla postavena účelně, vše umístěno v jedné hmotě. Odděleně stála bednárna, požahovna, konírny a vila majitele. Varna v bezprostředním sousedství kotelny, V nejvyšším patře budovy chladného hospodářství byl umístěn štok, pod ním vysoká mohutná lednice, po jejích obou stranách jsou v nižším patře spilky a ve spodním patře sklepy. Pěs následné úpravy po ukončení provozu pivovaru, kdy byl zbourán komín a přistavěny další objekty v jiném slohovém pojetí, zůstal samotný pivovar zachován. V současné době je objekt nově využíván po citlivé rekonstrukci původními majiteli. Možnost vidět zvenku,
- Svijany
 - Příklad pivovaru řemeslné výroby, který si udržel původní účel dodnes. Pivovar byl součástí tvrze, která byla později přestavěná na zámek a jeho existence je doložena v 16. století. Zachována zůstala původní část – budova typu hospodářského stavení – původní pivovar řemeslné výroby, který byl modernizován v průběhu druhé poloviny 19. století. Možnost exkurze.
- Nová Paka
 - Mimořádný příklad pivovaru se sladovnou, který stále slouží původnímu účelu. Současná podoba představuje moderní průmyslový podnik, který byl postavený roku 1872 podle projektu naší významné firmy Novák a Jahn. Dominantou hlavního průčelí, které spojuje sladovnu a varnu, je sladovní hvozd stylizovaný do romantické věže ve stylu dobového vkusu poslední třetiny 19. století. Možnost exkurze.
- Lobeč
 - Malý výrobní podnik průmyslové výroby, který se stal dominantní budovou obce najdeme v údolí romantické krajiny Kokořínska. Areál, jehož současná podoba pochází z období modernizace a rozšíření provozu na konci 19. století, tvoří dva výrobní bloky. Do jednoho komplexu jsou zde uspořádány prostory administrativní a obytné a technologický blok tzv. teplého hospodářství - sladovna s charakteristickou dominantou – sušárnou sladu, na nějž navazuje varna s kotelnou a strojovnou. Při výstavbě budovy chladného hospodářství, kam se teplá mladina čerpala pumpou přes dvůr, aby se z ní následnými výrobními procesy stalo pivo, bylo výhodně využito svahu a část objektu byla zahlobena. Objekty pivovaru jsou zchátralé, bez přístupu, ale připravuje se rekonstrukce.
- Jablonec nad Nisou – Vrkoslavice
 - Klasicistní pivovarský objekt v severočeských Vrkoslavicích byl založen v roce 1833 a výrobu zahájil v roce 1835. Dnešní podoba pochází z roku 1906, kdy byl objekt po požáru obnoven a rozšířen. Pivovar byl uzavřen v roce 1991. Původní stavba je základem nové a je dodnes rozpoznatelná. Výjimečný je objekt kotelny s původním zařízením a původní varna s technologickým zařízením. V současné době využívána pouze sladovna. Exkurze po domluvě.
- Hodkovice nad Mohelkou
 - Dokladem pivovarské výstavby počátku 20. století je Svobodův pivovar (bez sladovny) - mohutná zděná stavba s architektonicky výrazně ztvárněnými průčelími – postavena

v roce 1899. Provoz ukončen v roce 1926, v současné době využíván k jiným účelům.
Nepřístupné, dobře viditelné

doprava

- Kořenov
 - Jediná normálně rozchodná ozubnicová trať v českých zemích, vybudovaná v letech 1900–02. Dnes je v provozu 12 kilometrů trati z Tanvaldu do Harrachova.
- Peřimov
 - Most o jednom oblouku postavený přes Jizeru v roce 1912, jedna z prvních železobetonových konstrukcí u nás.
- Sychrov
 - Kamenný patrový viadukt na trati Pardubice – Liberec, dlouhý 120 m, byl postaven v letech 1857–59. Osobitost této zajímavé dopravní stavby spočívá v tom, že šest z osmi oblouků je ve dvou řadách nad sebou.
- Kryštofovo údolí, osada Novina
 - Železniční viadukt, přezdívaný „zvonící most“ byl postaven v roce 1900.

vodárenství a energetika

- Liberec - Rudolfov
 - Nejlépe zachovaná elektrárna v Libereckém kraji, která využívá dvou peltonových turbin na jedné hřídeli; byla postavena roku 1926, je stále v provozu s původním zařízením. Běžně nepřístupná
- Bedřichov
 - Přehrada vybudována v letech 1902–06 jako nejvyšší z pěti tzv. Libereckých vodních nádrží na ochranu proti povodním. V letech 1924 až 1927 byl vybudován přivaděč vody ke špičkové elektrárně v Rudolfově. Přehrada je běžně přístupná
- Desná JN
 - Přehrada Bílá Desná byla vybudována v letech 1912–15, sypaná hráz se v roce 1916 protrhla; dochována regulační věž s částí odtokové štoly. V místě bývalé přehrady je naučná stezka.
- Zahrádky CL
 - Propust na Novozámeckém rybníku, který vznikl asi v roce 1360 nasypáním zemní hráze s propustí vysekanou ve skále hrazenou dřevěnými stavidly; propust patří mezi nejstarší regulační vodní díla v ČR. Nad propustí z Novozámeckého rybníka je dvoupatrová dřevěná lávka. Běžně přístupné.
- Liberec
 - Vodní nádrž Harcov, postavená v letech 1902–04 firmou W. Streitzig a spol. z Liberce a H. Rell z Vídně jako zásobárna vody pro město a Liebigoovu textilku a na ochranu proti povodním. Běžně přístupné.
- Máchovo jezero
 - Jeden z nejstarších rybníků v Čechách založen v roce 1272, rozšířen v době Karla IV. Uprostřed jezera vyčnívají dva ostrůvky - Myší zámek a Kachní ostrov, které jsou významnými ornitologickými rezervacemi. Na pískovcové skále Myšího zámku se dochovaly zbytky tvrze z 15. století. Běžně přístupné.
- Sychrov
 - Věžový vodojem v zámeckém parku, postavený v roce 1891 podle návrhu stavitele Františka Wordrena v historizujícím stylu. Součást prohlídky zámeckého parku.

- Česká Lípa
 - Pokloповý jez mostový - jeden ze šesti unikátních mostových pokloповých jezů postavených podle projektu Ing. Záhorského na území dnešní České republiky v letech 1910-14. Od roku 1984 nevyužíván, od roku 1996 využíván jako lávka. Běžně přístupný

sklářství

- Liberec - Kristiánov
 - Sklářský hřbitov a bývalá roubená hospoda, kde je nyní sklářská expozice, připomínají jednu z prvních skláren v Jizerských horách založenou roku 1775 rodinou Riedlů.
- Jizerka
 - Sklárna vybudována po roce 1827 rodinou skláře Riedla, v sousedství roubená sklářská usedlost a pozůstatky staršího objektu sklárny. Zachována i nádrž a krytý náhon. Nyní sklárna slouží jako restaurace a penzion. V unikátním obrovském prostoru kamenné výrobní haly se postupně buduje kryté sportoviště.
- Jablonec nad Nisou – Kokonín
 - Mačkárna skla, typická přízemní stavba se dvěma komínovými tělesy a funkční expozicí výroby korálků.
- Turnov
 - Kompoziční huť, hranolová stavba čtvercového půdorysu se stanovou střechou a mohutným komínem je dnes bez technologického vybavení. V objektu je vinárna.

textilní průmysl

- Smržovka - Dolní Smržovka
 - Párádelna Seba 06, dříve párádelna Johann Priebsch dědicové Na místě původní párádelny z roku 1834 byla postavena nová továrna v letech 1911 -1912 podle projektu drážďanských architektů W. Lossowa a M. H. Kühna. V provozu. Návštěva po domluvě.
- Chrastava
 - Textilka postaveáa firmou G. Sachers a syn pro firmu Feigl a Widrich v letech 1903–05 podle vzorového projektu, který získal ocenění na Liberecké průmyslové výstavě. Patří k vrcholným architektonickým skvostům v industriální architektuře. Výrobní závod nepřístupný; v bývalé kotelně se pořádají příležitostné kulturní akce.
- Bílý Potok
 - Textilka, která byla v roce 1913 postavena na soutoku řeky Smědé a Hájeného potoka na místě továrny na výrobu příze, která vyhořela. Od roku 2001 mimo provoz, jiné využití. Prohlídka po domluvě.
- Liberec - Vratislavice
 - Zauhlovací věž s vodojemem je dominantním objektem továrního areálu na výrobu koberců, který vznikl v období 1847 – 1924. Nepřístupné.
- Nová Paka
 - Velveta a.s., dříve Mechanická tkalcovna Moravec a Hrdý, založená r. 1901. V provozu.

různé

- Liberec
 - Městské lázně, výjimečně architektonicky pojaté a moderně technicky vybavené (např. otevírací střecha nad bazénem) lázně zahájily provoz v roce 1902. V současné době v rekonstrukci k původnímu účelu, nepřístupné.

- Televizní vysílač Ještěd, národní kulturní památka, vybudovaný v letech 1963-69 podle projektu arch. K. Hubáčka a ing. Patermana na místě původní turistické chaty a vyhlídkové věže. Za mimořádné technické dílo zapojené do krajiny získalv roce 1969 architekt Hubáček uznání Mezinárodní unie architektů -Perretovu cenu. Přístupno.

památkové rezervace

- MPR Jičín
- VPR Dobřeň
- Nosálov,
- Nové Osinalice, obec Medonosy
- Olešno, obec Mšeno
- Mužský, obec Boseň
- Víška, obec Březovice
- Vesec, obec Veliš
- Janovice , obec Kravaře
- Žďár, obec Doksy
- Jizerka, obec Kořenov
- Železný Brod – Trávníky
- Horní Štěpánice, obec Benecko
- Lomnice nad Popelkou - Karlov

městské památkové zóny

- Mšeno
- Mladá Boleslav
- Mnichovo Hradiště

památky UNESCO

representativní ukázky historických stavebních slohů

románský sloh

- Vinec
 - kostel sv. Mikuláše, pozdně románská stavba z 1. poloviny 13. století, funkční, přístupný

gotika

- Bezděz
 - hrad z 2. poloviny 13. století, přístupný veřejnosti
- Libošovice
 - hrad Kost, dostavěn ve 14. století, veřejnosti přístupný

renesance a manýrismus

- Mladá Boleslav
 - sbor Jednoty bratrské (16. století), nyní galerie a koncertní síň
- Benátky nad Jizerou
 - zámek (2. polovina 16. století), přístupný
- Frýdlant
 - hrad a zámek, gotický Horní hrad byl přestavěn v 1. polovině 16. století, Dolní zámek (konec 16. století) byl novorenesančně upraven v 19. století, přístupné
 - kostel Nalezení sv. Kříže byl z gotické podoby přestavěn v 16. století, funkční, přístupný

baroko

- Mnichovo Hradiště
 - zámek, barokní úprava renesančního objektu, provedená koncem 17. století, přístupné
- Kosmonosy
 - zámek, piaristická kolej a kostel Nalezení sv. Kříže tvoří barokní komplex (17. století), přístupné
- Valdice
 - lodžie, obdoba salla terreny Valdštejnského pláce v Praze, přístupná v rámci akcí.
- Jablonné v Podještědí
 - kostel sv. Vavřince (1699- 1729)), funkční, přístupný.

klasicismus, empir, romantismus, historismus

- Kokořín
 - hrad, rekonstruovaný počátkem 20. století, přístupný
- Sychrov
 - zámek, vzniklý v 19. století přestavbou barokního zámku, přístupný
- Liberec
 - radnice (konec 19. století), funkční, přístupná
 - museum, (konec 19. století), přístupné

secese a 20. století

- Liberec
 - vysílač Ještěd (1963 – 1971), národní kulturní památka, přístupný
 - obchodní dům Baťa (1930), přístupný
- Jablonec nad Nisou
 - kostel Povýšení sv. kříže (1901), funkční, přístupný

Možnosti ubytování ve městě:

V Liberci a v Turnově jsou četné možnosti ubytování různých kategorií, v Liberci je 1 hotel *****, ostatní jsou nižších kategorií.

Další atraktivita ve městě:

V krajském městě Liberci jsou 4 divadla, 2 kina, muzea galerie, botanická zahrada, aquapark a další, v Turnově je divadlo a kino.

DOPLŇUJÍCÍ KULTURNĚ HISTORICKÉ ATRAKTIVITY V OKOLÍ VYBRANÝCH HISTORICKÝCH PIVOVARŮ – ÚZEMÍ 6

Východní část Moravskoslezského kraje a severní část Zlínského kraje zaujímá území obklopující pivovary v Ostravě a ve Štramberku.

Pivovar Ostravar v Ostravě

Český akciový pivovar v Moravské Ostravě byl postaven v roce 1898, areál je značně upraven, dostavěny novodobé haly. Část historických budov zachována.

Přímo v pivovaru Ostravar je možné navštívit Pivovarské muzeum.

Prostor Staré varny pivovaru Ostravar přímo v centru města slibuje zajímavou podívanou, která je navíc doplněna prohlídkou exkurzní trasy pivovarem a zakončena ochutnávkou piva. Návštěvníci se zde dozví, jak se vaří pivo. Velkou atrakcí muzea je více než 60 let starý výčepní pult. Kromě výčepu je v muzeu k vidění i řada jiných zajímavostí spojených s výrobou piva. Nechybějí ukázky výroby sudů, přepravní sklenice z dvacátých a třicátých let či historické čelo sudu. Vše doplňují historické fotografie a etikety.

Pivovar Štramberk

Prostory současného Městského pivovaru se nacházejí přímo na štramberském náměstí v historickém domě č. p. 5, který patří mezi původní právovarečné měšťanské domy. V jeho suterénu, nacházejícím se pod úrovní dnešního náměstí, doposud můžeme shlédnout členité sklepení s kamennými klenbami a dvě studny vytesané do skály - hlavní a pomocnou, z nichž se odebírala voda k vaření piva. Při vyklízecích a terénních úpravách sklepení byly kromě jiného nalezeny středověké zlomky keramických pivních pohárů, které slouží jako hmotný důkaz tradiční várečné činnosti v tomto domě. Součástí pivovaru je restaurace. Nabízí se exkurze do výroby.

Kulturně historické zajímavosti v okolí (cca 30 km):

technické památky

potravinářství

- **Radvanice**
 - Počátek historie radvanického pivovaru je spojen se starobyrou hospodou č. 29 při Císařské silnici spojující Opavu s Těšínem. Malý pivovar řemeslné výroby byl ve druhé polovině 19. století modernizován. Někdejší slávu velkého průmyslového podniku připomíná dnes jen opuštěná sladovna.
- **Opava**
 - Pivovar byl postaven roku 1825. Dnešní podoba je dokladem několika stavebních úprav v rámci modernizace areálu ve druhé polovině 19. století a v první třetině 20. století. Varna pochází ze 30. let 20. století.
- **Stěbořice**
 - Z pivovaru, který pocházel z roku 1775 se dochovala pouze sladovna a sklepy. V roce 1913 areál vyhořel. Ojedinelá stavba sladovny byla postavena v roce 1882 z režného cihlového zdiva.

doprava

- **Ostrava**
 - Nádražní budova Ostrava – Svinov - původní výpravní budova byla spolu s úsekem Lipník-Bohumín Severní dráhy Ferdinandovy uvedena do provozu roku 1847 a postupně byla rozšiřována: nejprve v 70. letech 19. století a poté v roce 1895, kdy získala dnešní podobu.
 - Most Miloše Sýkory je ocelový nýtovaný obloukový most se spodní mostovkou vedoucí přes řeku Ostravici, spojuje moravskou a slezskou část Ostravy. Má ocelový příhradový oblouk o rozpětí 60 m a vzepětí 7 m. Jeho celková délka je 92 m, šířka je 16 m. Zajímavostí je 15 m dlouhé předpolí. Jeho předchůdcem byl řetězový Říšský most (Reichsbrücke), postavený v letech 1847–1851, který se zřítil při přejezdu jízdního oddílu.

těžba

- **Ostrava**
 - Důl Michal - uhelný důl pojmenovaný po c.k. dvorním radovi Michaelu Layerovi byl založen roku 1843 montánním erárem. Dnešní podoba pochází z let 1912-1915 z doby velkorysé přestavby provedené podle projektu architekta Františka Fialy. V plně elektrifikovaném podniku bylo technologické zařízení soustředěno do velmi technicistně řešené strojovny a kvalitní zázemí pro zaměstnance včetně administrativy bylo soustředěno do zděných objektů po výtvarné stránce ovlivněných doznívající secesí. Areál, včetně strojovny s původním technickým zařízením, je přístupný veřejnosti.
 - Důl Hlubina - založen v roce 1852 v těsném sousedství Rudolfovy hutě Salomonem Rothschildem jako zdroj pro palivovou základnu do vysokých pecí. Areál jednoho z nejhlubších dolů v ostravském revíru prošel mnoha přestavbami. Jeho podoba vznikala od 70. let 19. století až po 60. léta 20. století. Silueta komínů, vysokých pecí, technologických mostů a dalších zařízení dominuje pohledu od městského centra k jihu. Přístupné.

- Větrná jáma Vrbice byla vystavěna roku 1911 společností Severní dráhy Ferdinandovy a její reprezentativní průčelí je orientováno k železniční trati Ostrava-Bohumín. Ve strojovně je zachován elektrický těžní stroj AEG Union z roku 1916. Přístupné.
- Důl Anselm, založený v roce 1835 jako druhý nejstarší hlubinný důl v ostravském revíru, má dlouhou historii těžby, která sahá až do pravěku, neboť výchozy uhelných slojí se nacházely na svazích přilehlého vrchu Landek. Jeho dnešní podoba byla dána přestavbami v rozmezí let 1890-1915. Po ukončení těžby v roce 1974 bylo v areálu zřízeno Hornické muzeum, které je přístupno veřejnosti včetně autentických štol. S archeologickými a botanickými jedinečnostmi Landeku seznamuje blízká naučná stezka.

vodárenství a energetika

- Ostrava
 - Tepelná elektrárna - nachází se při soutoku řek Odry a Opavy, výstavba probíhala v letech 1931-33. V té době to byla největší elektrárna ve střední Evropě pracující s vysokým tlakem a teplotou. Dosud je v provozu, přístup po domluvě.
 - Vodárna - postavena v roce 1909 podle návrhu Jaroslava Valence. U paty vodárenské věže byla původně kašna s reliéfem ženy od Vojtěcha Suchardy. Věž je 16 m vysoká a je výraznou dominantou města. Vodárna je dnes již mimo provoz a slouží k administrativním účelům. Přístupné po domluvě.
 - Vodárenská věž - z nedostatku finančních prostředků na výstavbu kostela sv. Pavla byla jeho věž postavena v letech 1880 – 82 z prostředků Vítkovických železáren jako vodárna a požární pozorovatelná. Teprve po výstavbě věže následovala stavba kostela. Přístupné.
- Bohumín
 - Vodárenská věž - po skončení původní funkce vodárenské věže, postavené ve dvacátých letech 20. století byla nevyužívaná a chátrající věž v roce 2005 přestavěna. Po rekonstrukci tak vznikla stavba, která je architektonickým unikátem s atypickým a atraktivním uspořádáním interiéru. Nyní slouží jako penzion a jeho název je Penzion ve věži. Přístupné.
- Bystřička
 - Nádrž - přehrada Bystřička byla vybudována v letech 1908-1912 jako první v tzv. karpatském flyši. Počítalo se s tím, že bude jednou z přehrad napájejících projektovaný Dunajsko-oderský průplav. Gravitační půdorysně zakřivená přehradní hráz je vysoká od základu 36 m a dlouhá v koruně 170 m. Vodní hladina je udržována na kótě 275-377 m n.m. Soubor objektů přehradního díla, tj. vlastní hráz, manipulační věž, kaskádový přepad, vyústění výpustí i dům hrázného byly vystavěny podle jednotné kvalitní architektonické koncepce.

hutnictví, slévárenství, strojní průmysl

- Ostrava
 - Vítkovické železářny - Huť byla založena v roce 1828 olomouckým arcibiskupem Rudolfem. V roce 1836 zde byla zprovozněna koksová vysoká pec první v rakouské monarchii. Přilehlý důl Hlubina byl založen v roce 1852. Jedinečnost dochovaného areálu je dána především neobvykle dlouhou dobou provozu (od 30. let 19. století po konec 20. století) a unikátním technologickým tokem - soustředěním výroby od těžby kamenouhelného uhlí, přes jeho koksování až po použití koksu k výrobě surového železa na poměrně malé ploše a s nezaměnitelným ostravským panoramatem nazývaným

Ostravské Hradčany. Těžba byla ukončena r. 1991 a r. 1998 zastaven provoz pecí.
Přístupné.

- Kopřivnice
 - Závody Tatra Kopřivnice - Nejvýznamnější výrobce železničních vagónů a automobilů na Moravě. První tovární objekty vznikly v roce 1853. V provozu nepřetržitě dodnes. Detailní seznámení se 150letou historií kopřivnického závodu poskytuje Technické muzeum Kopřivnice. Přístupné.

různé

- Karolínka
 - Sklárna - Sklárna s ruční výrobou foukaného skla byla založena roku 1861 S. Reichem pod názvem Karolina huť, hlavní objekt se sklářskou pecí krytý půlkulatou střechou. Přístupné v rámci Sklářského jarmarku.
- Rožnov pod Radhoštěm
 - Valašské muzeum v přírodě - Mlýnská dolina jako třetí část Valašského muzea v přírodě byla otevřena roku 1982. Podél vodního náhonu jsou zde soustředěna zařízení využívající k pohonu vodní energii: valcha, mlýn, pila a hamr. Soubor doplňuje lisovna oleje. Nově je vybudována expozice tradičních dopravních prostředků.
- Opava
 - Památník Armády ČR a čs. opevnění v Opavě-Milostovicích - dvoupodlažní pěchotní srub OP- S 25 s dvěma pancéřovými zvony, obnovený Klubem vojenské historie Opava. Uvnitř se postupně instaluje původní výzbroj a zařízení. Přístupný je též LO vz. 37 s vybavením roku 1938. Přístupné.
 - Pěchotní srub OP-S 10 - objekt leží těsně za východní hranicí katastru Opavy - Malých Hoštic, u křižovatky silnice č. I/56 na Hlučín s železniční tratí, dostupný též linkou MHD č. 219. Levá část objektu byla zničena výbuchem munice při osvobozovacích bojích. Uvnitř je malá expozice a před pevností je několik ukázek vojenské techniky. Přístupné.

památkové rezervace

- MPR Štramberk
- Příbor
- VPR Lipina

městské památkové zóny

- Kelč
- Valašské Meziříčí
- Brušperk
- Frýdek
- Místek
- Karviná
- Bílovec
- Frenštát pod Radhoštěm
- Fulnek
- Odry
- Budišov nad Budišovkou
- Hlučín
- Hradec nad Moravicí

- Opava
- Moravská Ostrava
- Ostrava - Poruba
- Ostrava - Přívoz
- Ostrava

památky UNESCO

representativní ukázky historických stavebních slohů

gotika

- Opava
 - Kostel Nanebevzetí P. Marie, cihlové síňové trojlodí s polygonálně uzavřeným chórem a dvěma věžemi budované od konce 13. století do konce 15. století. Kaple sv. Anny na jižní straně kostela je zaklenuta obkročnou klenbou, která patří k nejstarším v Evropě. Funkční, přístupný.

baroko

- Opava
 - Kostel sv. Vojtěcha, jednolodní stavba s monumentálně řešeným portálem z 2. poloviny 17. století, součást bývalé koleje jezuitů, dnes sídlo Slezského zemského archivu. Přístupné.

klasicismus, empir, romantismus, historismus

- Hradec nad Moravicí
 - Zámek, vzniklý empírovou přestavbou renesančního zámku po požáru v roce 1706. Po roce 186 provedena novogotická přestavba. K zámku přiléhá rozsáhlý anglický park. Zámek i park jsou přístupné.

secese a 20. století

- Opava
 - obchodní dům Breda z let 1927 – 30, příklad architektonického expresionismu. V době svého vzniku největší stavba tohoto druhu ve střední Evropě. Funkční, přístupný.
- Ostrava
 - Obchodní dům Bachner z roku 1933 ve stylu dynamického expresionismu. Funkční, přístupný.
 - Vila - Liskova vila z let 1935 36, funkcionalistická stavba s romantizujícími prvky.

Možnosti ubytování ve městě:

V Ostravě jsou četné možnosti ubytování, včetně 3 čtyřhvězdičkových hotelů, ve Štramberku jsou 3 hotely a dva penziony.

Další atraktivita ve městě:

V Ostravě jsou možnosti využití volného času přiměřené velkému městu, ve Štramberku jsou 2 muzea, minizoo, arboretum a kino.

DOPLŇUJÍCÍ KULTURNĚ HISTORICKÉ ATRAKTIVITY V OKOLÍ VYBRANÝCH HISTORICKÝCH PIVOVARŮ – ÚZEMÍ 7

V západních Čechách pokrývají souvislé území na sebe navazující oblasti historických pivovarů v Plzni, Koutu na Šumavě, Chodové Planě, v Chyži a v Žatci

PIVOVAR PLZEŇ

Pivovar Plzeň se stal v rámci projektu ERIH (European Route of Industrial Heritage) na jaře roku 2008 prvním certifikovaným kotevním bodem v ČR.

Pivovar postavený právovárečným měšťanstvem, zvaný Měšťanský, zahájil činnost v roce 1842. V druhé polovině 19. století se rozrostl ve velký průmyslový podnik, dnes a. s. Plzeňský Prazdroj.

Dokladem právovárečného domu se sladovnou z 15. století je dům v dnešní Veleslavínově ulici v Plzni. První písemné zmínky pocházejí z roku 1492, ale dům je ve skutečnosti starší. Jeho interiér se dochoval v téměř nezměněné podobě. Od roku 1959 je v tomto domě pivovarské muzeum, svým charakterem ojedinělé. Hlavní průčelí bylo upraveno na počátku 19. století.

Areál pivovaru nabízí veškeré aktivity pro návštěvníky, exkurze, programy pro děti a mládež, prodej suvenýrů, informační materiály a rozsáhlé zázemí pro cestovní ruch včetně restaurace a dalších možností občerstvení.

Kulturně historické zajímavosti v okolí (cca 30 km):

technické památky

potravinářství

- Mýto v Čechách
 - Parostrojní pivovar byl založen v roce 1870, v roce 1895 přestavěn na sladovnu, současný stav z roku 1908, dnes konverze na sportovní a kulturní centrum. Areál je přístupný.
- Plasy
 - Objekt pivovaru a sladovny je budova z konce 19. století, která sloužila jako hospodářské zázemí Metternichů. Navazující domek sladovníka je v jádru středověká stavba přestavěná především klasicistně. Objekty budou dle připraveného projektu adaptovány pro účely Centra stavitelské dědictví. Bývalý pivovar se stane vlastním jádrem Centra, vznikne zde odborná část zaměřená primárně na badatelské potřeby odborné veřejnosti.

doprava

- Stříbro
 - Renesanční most s věží, který byl součástí opevnění města. Z hradeb se vycházelo přes dvouobloukový kamenný most - dodnes zdobený plastikou - pod branskou věží na tříobloukový - zřejmě záplavový - most o třech obloucích. Mosty nejsou souosé, parapetem dvouobloukového mostu prochází odvodňovací korýtko. Samotná brána stojí na 5,15 metru širokém návodním pilíři. Věž má čtvercový půdorys s přístavkem pro spirálovité schodiště, obdélná okénka a kamennou desku s dobovým českým nápisem. Most byl postaven Benediktem Volchem ze španělského Ferrolu v letech 1555-1560. Na mostecké věži jsou zbytky psaníčkového sgrafita. Patrová věž má originální, šestibokou jehlancovou stanovou střechu krytou prejzy. Patro věže zpřístupňuje boční schodiště vysunuté na krakorcích. Průjezd věží je oddělen kordonovou římsou. Přístupné.
- Manětín
 - Dvouobloukový most z místní břidlice, se spodními partiemi pilíře a opěr s obkladem z pískovcových kvádrů, byl zřejmě postaven za Kolovratů, v letech 1738-1748.
- Rokycany
 - Nádražní budova dle projektu z roku 1927, která byla ve stylu art-deco vybudována v roce 1930.

hutnictví, slévárenství

- Dobřív
 - Hamr je nejvýznamnější památka svého druhu v ČR s dosud funkčním technologickým zařízením. Představuje největší dochovaný hamr manufakturního typu. Původně sloužily zdejší hamry ke zkujňování surového železa z železářských hutí, které jsou zde doloženy k roku 1505. Dnešní budova pochází patrně ze 20. let 19. století. Hamr byl později přeměněn na nářaďový a byl v provozu až do 50. let 20. století. V roce 1967 byl zpřístupněn veřejnosti jako funkční technická památka. Památku spravuje Muzeum B. Horáka v Rokycanech.
- Plasy
 - Železářská huť a městské muzeum - poslední dochovaná dřevouhelná vysoká pec v Plzeňském kraji (jedna z pěti v ČR) byla založena rakouským kancléřem Klementem Metternichem, provoz zahájen roce 1829. Provoz ukončen v roce 1875, v letech 1893-1912 výroba minerálních barev, v roce 2005 zde otevřena expozice věnovaná výrobě plaské litiny.

památkové rezervace

- MPR Plzeň
- VPR Plzeň – Černice
- Plzeň – Koterov
- Plzeň – Božkov

městské památkové zóny

- Plzeň – Bezovka
- Plzeň – Lochotín
- Dobřany
- Spálené Poříčí
- Manětín
- Město Touškov
- Rabštejn nad Střelou
- Úterý
- Rokycany
- Stříbro

památky UNESCO

representativní ukázky historických stavebních slohů

románský sloh

- Starý Plzenec
 - Rotunda sv. Petra s plochostropu okrouhlou lodí a podkovovitou apsidou z konce 10. století. Rotunda je součástí slovanského hradiště Hůrka, které je národní kulturní památkou. Rotunda je přístupná po dohodě.
- Potvorov
 - Kostel sv. Mikuláše, jednolodní kostel s plochostropou lodí a východní apsidou z počátku 13. století. Přístupný příležitostně.

gotika

- Plzeň
 - Národní kulturní památka kostel sv. Bartoloměje, trojlodní síňový kostel, zaklenutý hvězdicovými klenbami na válcovitých pilířích, obvodové zdi z počátku 14. stol., presbytář z konce 14. století. Funkční, volně přístupný.

renesance

- Plzeň
 - Radnice a atikou a bočními i čelními štíty z poloviny 16. století. Sgrafitová výzdoby rekonstruována na počátku 20. století. Přístupné.
- Stříbro
 - Radnice z roku 1543, upravená v roce 1588 a bohatě členěnými štíty a sgrafitovou výzdobou průčelí. Dochovaná většina renesančních sálů. Přístupné.
- Kaceřov
 - Zámek z 1. poloviny 16. stol. se středním arkádovým dvorem, obklopený nízkým renesančním opevněním. Zámek je v soukromém vlastnictví, probíhá rekonstrukce, přístupný po předchozí telefonické domluvě.

baroko

- Přeštice
 - Kostel Nanebevzetí P. Marie, monumentální trojlodí K. I. Dientzenhofera z let 1748 – 1775. Interiér s pozdně barokním vybavením. Funkční, přístupný.
- Nebílovy
 - Zámecký areál z počátku 18. století. Monumentální hlavní vstup do otevřeného schodišťového vestibulu. V interiérech iluzivní malby. Přístupný.
- Kralovice – Mariánský Týnec
 - Poutní kostel P. Marie, monumentální stavba z počátku 18. století, malovaný oltář je příkladem barokního iluzionismu. Funkční, přístupný.

- Plasy
 - Klášter, jehož barokní přestavba z let 1701 – 1740 je dílem G. B. Santiniho. Přístupný.

secese a 20. století

- Plzeň
 - Kestřánkova vila, jedna z prvních secesních vil u nás, nejvýraznější objekt z pozoruhodného souboru secesních vil v památkové zóně Plzeň – Lochotín.

Možnosti ubytování ve městě:

V Plzni je značné množství ubytovacích možností všeho druhu.

Další atraktivita ve městě:

Divadla, kina, festivaly, různé sportovní aktivity.

Z jihozápadu navazuje na oblast pivovaru v Plzni území v okolí pivovaru Kout na Šumavě.

Pivovar Kout na Šumavě

Původní pivovar se sladovnou vznikl v roce 1736. Byl vybudován na dlouhém podélném půdoryse, ve kterém na sebe navazovaly jednotlivé provozy. Dnešní podoba pochází z období kolem roku 1900, provoz ukončen 1966. Zajímavostí jsou pivovarské sklepy z roku 1870, umístěné pod kostelem sv. Jiří. V roce 2006 zde byla otevřena restaurace s minipivovarem. Možnost exkurze.

Kulturně historické zajímavosti v okolí (cca 30 km):

technické památky

potravinářství

- Klatovy (bývalé pivovary, nepřístupné)
 - Měšťanský pivovar se sladovnou vznikl úpravou bývalého jezuitského semináře přistavěného k jezuitské koleji. Společenství klatovských právovárečných měšťanů zakoupilo objekt za účelem vybudování výrobního podniku v roce 1818.
 - Akciový parostrojní pivovar zahájil provoz roku 1874, dnes druhotné využití.
- Domažlice (bývalý pivovar, nepřístupný, uvažuje se o přestavbě na jiné účely)
 - Z moderního průmyslového areálu vybudovaného na konci 19. století, zůstala zachována pouze sladovna (1896). Předpokládá se rekonstrukce sladovny (historizující sloh) do r. 2010 pro účely hotelu a kulturního centra.

- Horažďovice (bývalý pivovar, nepřístupný)
 - Panský pivovar v Horažďovicích spolu se sladovnou byl zřízen roku 1570 ze tří domků, které kdysi patřily k faře. Zachovala se pouze vstupní brána, současná podoba pivovaru je v historizujícím slohu, z roku 1869. Do štítu byl vložen erb stavitele Ferdinanda Kinského.

doprava

- Bělá nad Radbuzou
 - Most přes říčku Radbuzu z počátku 18. století. Nahradil tak původní most dřevěný, který v těchto místech stál. Osmiobloukový most je sestaven z kamenných kvádrů, z tělesa mostu vystupují tři páry pilířů, na nichž jsou umístěny sochy světců.

různé

- Kdyně
 - Přádelna a muzeum - v roce 1678 založili Lamingenové ve Kdyni textilní manufakturu, prokazatelně nejstarší textilní manufaktura v Čechách, založená v roce 1678. V roce 2007 byla část přádelen adaptována pro účely musea příhraničí. Expozice je zaměřena hlavně na nejstarší místní obor přádelnictví, také na tkalcovství a lnářství.

památkové rezervace

- MPR Domažlice
- Horšovský Týn

městské památkové zóny

- Klatovy
- Poběžovice

památky UNESCO

representativní ukázky historických stavebních slohů

gotika

- Horšovský Týn
 - Hradní kaple Nejsvětější Trojice, dochovaná z raně gotického hradu (13. století), zaklenutá žebrovou klenbou. Přístupné.
 - Městské domy s částečně dochovanou gotickou dispozicí ze 14. století a s lomenými portály.
- Švihov
 - Hrad, nejvýznamnější dochovaný příklad vodního hradu u nás. Jádro tvořené dvěma paláci je z konce 15. století. Hradní areál je přístupný.

renesance

- Horšovský Týn
 - Zámek, vzniklý přestavbou gotického hradu v polovině 16. století. Národní kulturní památka. Přístupný.

Možnosti ubytování ve městě:

Ubytování pro nenáročné návštěvníky nabízí zámek v Koutě, který je upraven pro účely ubytovny. Součástí je bazén a sportovní vybavení. Blízké Domažlice nabízejí značné možnosti ubytování – 3 hotely a 5 penzionů.

Další atraktivita ve městě:

Sportovní aktivity v souvislosti s ubytovnou v zámku. V blízkých Domažlicích se konají každoročně Chodské slavnosti

Na severozápadě navazuje území kolem pivovaru Chodová Planá

Pivovar Chodová Planá

Pivovar byl založen šlechtickým rodem Šliků už v roce 1573. Po požáru v roce 1864 byl pivovar přestavěn do dnešní podoby. Do roku 1945 drželi chodovoplánské panství s pivovarem Berchem-Heimhausenové. Od roku 1992 je vlastníkem pivovaru Chodovar a byla obnovena tradiční výroba. Rozsáhlé pivovarské sklepy vylámané ve skále byly v roce 2000 upraveny na restauraci spojenou s pivovarnickým museem. Nabízí se exkurze do výrobních prostor.

Tradicí se v Chodové Plané od roku 1997 stalo mistrovství ČR v koulení pivních sudů, V roce 2002 se trasa mistrovství prodloužila do Německa. Akce vznikla díky příhraniční spolupráci české a bavorské strany ve snaze o podporu cestovního ruchu společnou propagací staleté pivovarnické historie a byla v minulých letech pro svoji originalitu zapsána do Guinnessovy knihy rekordů.

Jedním z největších turistických taháků Plzeňského kraje se staly Právě pivní lázně, jediné v ČR. Za dobu od března 2006, kdy je ve svém areálu pivovar otevřel, si získaly silnou klientelu. Za netradičním odpočinkem, pivem, ale také kvůli léčbě kožních, cévních a ischemických chorob je navštěvují zahraniční i čeští turisté.

Kulturně historické zajímavosti v okolí (cca 30 km):

technické památky

potravinářství

- Planá u Plzně (bývalý pivovar, nepřístupný)
 - Rolnický akciový pivovar v Plané zahájil výrobu piva v roce 1874, provoz byl ukončen v únoru 1949. Malý průmyslový areál dnes představují chátrající budovy..
- Toužim (bývalý pivovar, nepřístupný)
 - Pozůstatky panského pivovaru se nacházejí v nejstarší části města, na Jánském vrchu. Pivovar z 1. poloviny 19. století byl součástí hospodářského dvora zámku, stojatý hvozd byl postaven při modernizaci roku 1901.
- Nečtiny (bývalý pivovar, nepřístupný)
 - Budovy bývalého měšťanského pivovaru a sladovny v centru obce, jejichž provoz započal v 16. století, nyní po částečné rekonstrukci.

doprava

- **Horní Slavkov**
 - Kamenné obloukové železniční mosty u Horního Slavkova vznikly jako součást tratě Krásný Jez-Horní Slavkov, realizované v letech 1895-1901. Trať délky 15 km vede velmi členitým terénem, její součástí jsou čtyři tunely, čtyři kamenné a dva ocelové mosty. Provoz zastaven v roce 1997, částečně obnoven 2006.

- Mariánské Lázně
 - Výpravní budova stanice Mariánské Lázně na trati Plzeň-Cheb dána do provozu v roce 1872. V roce 1902 dokončena velkoryse navržená secesní přístavba s odjezdovou halou.

těžba

- Krásno, Horní Slavkov - Slavkovský les
 - Dlouhá Stoka - pro potřeby rozsáhlé těžby cínových rud v krásensko-hornoslavkovském revíru vzniklo v letech 1530-1536 vodní dílo nazývané Flossgraben (česky Stoka nebo Dlouhá stoka). Vodní dílo ojedinělé ve středoevropském měřítku mělo délku 24,2 km a převýšení 223 m. Stoka odbočovala z říčky Róty, u Teilhäselu se rozdělovala na dvě větve – k Seifertsgrünu a ke Krásnu, odkud pokračovala do Horního Slavkova a zde ústila do Slavkovského potoka. Stálý průtok zajišťován soustavou devíti rybníků. V roce 2005 zahájena celková obnova.
- Krásno
 - Důl Vilhelm a hornické muzeum - těžba cínové rudy na tomto místě probíhala již v 15. století, od 19. století také těžba wolframové rudy.. Současné objekty, s výjimkou bývalé úpravny rud, vznikly po obnovení těžby v roce 1938. Od roku 1998 jsou objekty bývalého dolu zpřístupněny veřejnosti jako součást hornického muzea, které vzniklo v roce 1998 jako hornický skanzen na ploše několika hektarů. V hlavní budově je parní těžní stroj z roku 1897.

porcelánky

- Horní Slavkov
 - Porcelánka Haas a Čžžek - Nejstarší porcelánka v Čechách byla v Horním Slavkově založena roku 1792. Od roku 1871 spojena s porcelánkou v Dolním Chodově a zaveden název firmy Haas & Čžžek. V roce 1945 znárodněna, od roku 1958 součástí podniku Karlovarský porcelán. V roce 1992 závod v Horním Slavkově zprivatizován, obnoven původní název. Možnost exkurze.
- Loket
 - Porcelánka Epiag - nejznámější loketská porcelánka byla založena bratry Haidingery v roce 1815. Od roku 1921 součástí koncernu EPIAG, r. 1945 znárodněna. V blízkosti továrny u domu č. p. 200 dochována kalcinační pec s komínem z 20. let 20. století. Možnost exkurze.

památkové rezervace

- MPR Cheb
- Loket

městské památkové zóny

- Mariánské Lázně
- Bečov nad Teplou
- Teplá
- Toužim
- Horní Slavkov

Památky UNESCO

representativní ukázky historických stavebních slohů

románský sloh

- Teplá
 - Klášterní kostel Zvěstování P. Marie, monumentální trojlodní kostel síňového typu, vysvěcený r. 1232. Interiér je barokizovaný, portál je nerománský z konce 19. století. Funkční, přístupný.

- Cheb
 - Hrad, zahrnující obvodové zdivo severního paláce, hranolovou Černou věž a dvoupodlažní hradní kapli ze 70. a 80. let 12. století. Hrad zůstal po požáru na konci 18. století zříceninou.

gotika

- Cheb
 - Kostel sv. Mikuláše, původně románská stavba, obnovena po požáru koncem 13. století. Presbytář pochází z konce 13. století, síňové trojlodí je pozdně gotické z 2. poloviny 15. století. Funkční, kromě bohoslužeb se zde konají varhanní koncerty.

baroko

- Cheb
 - Klášter klarisek s kostelem sv. Kláry, stavba z počátku 18. století – český dynamický barok. Klášter byl zrušen koncem 18. století, kostel slouží výstavním účelům. Přístupný.
- Chlum sv. Maří
 - Kostel Nanebevzetí P. Marie, poutní kostel přestavěný K. Dientzenhoferem koncem 17. století. Poutní areál se v současné době obnovuje, po dokončení bude plně přístupný.

klasicismus, empir, romantismus, historismus

- Kynžvart
 - Zámek, jehož dnešní podoba vznikla přestavbou v 1. polovině 19. století, expozice sbírek kancléře Metternicha. Zámek je přístupný.
- Mariánské Lázně
 - Lázeňské domy a další stavby – plánovitě založené lázeňské město, první lázeňské domy a hotely byly budovány začátkem 19. století, po roce 1866 většinou přestavěny v historizujících slozích

Možnosti ubytování v obci:

Ve městě je hotel *** a 2 penziony.

Další atraktivita ve městě a okolí:

Letiště Skláře a Tachov - paragliding, vyhlídkové lety, vodní nádrž Regent - jachting, windsurfing, krytý plavecký bazén v Mariánských Lázních a Tachově koncerty v poutním kostele v Chlumu Sv. Maří, pivovarnické muzeum a pivní lázně.

Na severovýchodě navazuje území kolem pivovaru Chyše.

Pivovar Chyšě

Součástí zámeckého areálu je pivovar postavený v klasicistním stylu, jehož současná podoba pochází z období 1839 – 1841. Ke konci 19. století byl původní hvozď modernizován na tzv. dvojitý anglický, který se stal dominantním prvkem dvoupatrového objektu s valbovou střechou. Provoz byl ukončen roku 1932.

Potomek původních majitelů, Ing. Vladimír Lažanský, objekt pivovaru zrekonstruoval do původního klasicistního vzhledu a roku 2007 zde otevřel minipivovar s restaurací. Nabízí se možnost exkurze.

Kulturně historické zajímavosti v okolí (cca 30 km):

technické památky

potravinářství

- Petrohrad

- Panský pivovar rodu Černínů v Petrohradě byl postaven roku 1864 podle návrhu architekta Josefa Zítka. Jedná se o jediný návrh výrobního objektu tohoto významného architekta. Bývalý pivovar je zajímavým příkladem historizující architektury. V roce 1930 byl pivovar modernizován, původní vzhled objektů však nebyl narušen. Pivo se zde přestalo vařit v roce 1967, pak sloužily objekty jiným účelům. Areál je z větší části opuštěný, nevyužívaný. Nepřístupné, pouze pohled zvenčí.

doprava

- Karlovy Vary

- Pozemní lanové dráhy

Tunelová lanovka se stavěla v roce 1906 a vedla z Divadelní ulice k hotelu Imperiál. Trasa délky 114 metrů je vedena v tunelu. Provoz zajišťovaly původně dva dřevěné vozy s otevřenými plošinami. V roce 1955 majitel rozhodl o rekonstrukci, která trvala do roku 1957 a při ní bylo zcela vyměněno strojní zařízení. Vozy zůstaly původní do roku 1961, kdy byly důkladně modernizovány. Takto jezdila lanovka dalších 20 let až do 1. ledna 1981, kdy byla pro katastrofální technický stav zastaven provoz. Provoz po rekonstrukci byl zahájen v roce 1987.

Druhá lanovka o délce cca 150 m vedla z Mariánskolázeňské ulice také k domu Imperial. Byla otevřena v roce 1912. V provozu byla do roku 1959, kdy bylo nutno podrobit zařízení

dráhy celkové opravě. Tehdy se rozhodlo o jejím zrušení, údajně pro její malé využití. Dnes je možné najít její těleso i s kolejnicemi a obě stanice.

Další dodnes fungující lanovka byla v Karlových Varech otevřena v srpnu 1912, kdy poprvé vyvezla návštěvníky od hotelu Pupp na výšinu Diana. Svými 437 metry byla nejdelší v tehdejším Rakousko-Uhersku.

- Kyselka (Radošov)
 - Krytý most přes Ohři
Na důležité obchodní stezce z Prahy přes Slaný byl v místě brodu v polovině 14. století vybudován most na základě privilegia Karla IV. z roku 1364. Most byl pravděpodobně dřevěný na kamenných pilířích. V letech 1979 – 1980 proběhla celková rekonstrukce mostu. Po požáru 1986 dřevěná konstrukce mostu zcela shořela, zůstaly pouze kamenné pilíře. Rekonstrukce v roce 2001 byla z části realizovaná dle historické dokumentace.

vodárenství, energetika

- Březová
 - Přehrada, realizována v letech 1931-1935. První tížná betonová přehradní hráz v Čechách. V polovině 80. let 20. století pod hrází vybudována hydroelektrárna.

porcelánky

- Březová
 - Jedna z nejznámějších porcelánek u nás (Pirkenhammer). Její výrobky jsou proslulé a stále žádané po celém světě. Historie závodu, tradice a překrásné výrobky jsou vlastně i historií výroby našeho porcelánu. V závodě se připravuje stálá výstava, na níž budeme moci v chronologickém sledu vidět vývoj výrobků od prvopočátků až po současnost. Porcelán v ucelených expozicích je k vidění v Karlovarském muzeu, ve zpřístupněných prostorách hradu Lokti a na zámku Klášterec nad Ohří.

památkové rezervace

městské památkové zóny

- Karlovy Vary
- Žlutice

památky UNESCO

representativní ukázky historických stavebních slohů

klasicismus, empir, romantismus, historismus

- Chyšce
 - Zámek, jehož dnešní novogotická podoba vznikla přestavbou barokně upraveného renesančního zámku v polovině 19. století. Zámek je přístupný veřejnosti, včetně stálé expozice „Karel Čapek a západočeský kraj.“

Možnosti ubytování v obci:

Nejbližší ubytování je pension v Manětíně

Další atraktivita ve městě a okolí:

Celé území je vhodnou oblastí pro rekreační, rodinnou i výkonnostní turistiku. Jsou zde ideální podmínky pro pěší turistiku, cykloturistiku a vodní sporty.

Na severovýchodě navazuje území kolem pivovaru Žatec.

Pivovary Žatec

- **Měšťanský pivovar**

- V roce 1801 si právovárečné měšťanstvo města Žatce postavilo měšťanský pivovar na opuštěném místě „Pušťadla“, na ostrožně bývalého hradu. Sladovna byla dostavěna v roce 1824. Dnešní podoba z doby modernizace ve druhé polovině 19. století, zvláště hodnotná je budova sladovny a objekt chladného hospodářství. Dnes je pivovar stále v provozu, ale v přestavěné podobě, vstupní trakt za bývalou loretou byl zbořen úplně. Nabízí se možnost exkurze.

- **Společenský pivovar se sladovnou**

- Účelná kompozice budov Společenského pivovaru (později jej koupil podnikatel Dreher) v Žatci byla postavena v plánované průmyslové zóně u řeky, blízko dráhy a s vlastní vlečkou v roce 1898. Soubor výrobních budov je tvořen samostatně stojící administrativní budovou u hlavní brány, komplexem sladoven, komplexem varny, vodárenské věže, strojovny a kotelny a komplexem sklepní budovy a stáčírny piva. Výrobní objekty jsou postaveny ve výrazném architektonickém provedení, které odkazuje na u nás málo užívaný styl německé architektury konce 19. století (německá neorenesance). Sladovny a budova sklepů jsou v kombinaci kámen s detaily z červených cihel. Barevným protikladem je řešena varna s vodárenskou věží věž – režné zdivo z červených cihel s kamennými detaily. Vše doplňují detaily z pískovce, sokly a armovaná nároží ze žulových kvádrů nebo tmavošedého znelce a hrázděné zdivo s vyřezávanými vazníky ve štítech. Přístupné po dohodě se správcem.

- **Muzeum chmelařství**

- Chmelařské Muzeum, které je umístěné bývalém skladu chmele, je největší expozicí svého druhu na světě. Na ploše 4.000 m² představuje vývoj chmelařství od raného středověku do současnosti.

Kulturně historické zajímavosti v okolí (cca 30 km):

technické památky

potravinářství

- Peruc
 - Panský pivovar v Peruci je ukázkou menšího výrobního provozu. Byl postaven patrně společně s přestavbou zámku za ledeburského vlastnictví v letech 1760 – 1770. Autory přestavby byly Antonio della Porta a po něm Paolo Columbani. Nepřístupné, dobře viditelné.
- Postoloprty
 - Z roku 1692 pochází projekt panského pivovaru v Postoloprtech. Autorem je stavitel G. de Maggi, který pro rod Schwarzenberků projektoval také pivovar ve Třeboni. Jedná se o jednopatrový, uzavřený barokní hospodářský komplex postavený okolo obdélníkového dvora. V letech 1847 – 1863 probíhala výstavba nového pivovaru. V blízkosti původního barokního pivovaru byly dostavovány budovy pro moderní technologii průmyslové výroby piva – chladné hospodářství, sklepy, sladovna se stojatým hvozdem. Nepřístupné, dobře viditelné.

těžba

- Most - Růžodol – Kopisty
 - důl Julius, který byl postaven v letech 1881-1884. Dnešní podoba z přestavby před 1. světovou válkou. V polovině 90. let byl důl již vytěžen, takže přestal sloužit svému účelu. Technické zařízení bylo zachováno a je funkční. V rámci podkrušnohorského technického musea byla v objektu dílen dolu Julius vybudovaná simulovaná štola s replikami hlubinných chodeb a původním vybavením.

památkové rezervace

- MPR Kadaň
- Žatec

městské památkové zóny

- Louny
- Žatec
- Chomutov
- Klášterec nad Ohří
- Mašťov
- Litvínov – Osada
- Bílina

památky UNESCO

representativní ukázky historických stavebních slohů

románský sloh

- Vroutek
 - Kostel sv. Jakuba Většího, jednolodní tribunový kostel z 1. poloviny 13. století, který byl původně součástí panského sídla. Přístupný příležitostně.
- Údlice
 - kostel Povýšení sv. Kříže, pozdně románská jednolodní stavba z 1. poloviny 13. století. Funkční, přístupný.

gotika

- Louny
 - Kostel sv. Mikuláše z 1. poloviny 16. století (Benedikt Rejt z Pístova) se střechou charakteristickou pro pozdní gotiku, kterou tvoření tři štíhlé stany. Funkční, přístupný.
- Most
 - Kostel P. Marie, pozdně gotický trojlodní síňová stavba z 1. poloviny 16. století. Unikátní způsobem přesunut o 841 m v roce 1975. Slouží jako výstavní galerie.

baroko

- Jirkov
 - Zámek Červený Hrádek, dnešní podoba je výsledkem přestavby v 17. století. Přístupný, konají se zde kulturní akce.

Možnosti ubytování v obci:

Ve městě je několik hotelů, včetně hotelu ****, pensiony, ubytovny a autokemp.

Další atraktivita ve městě a okolí:

Slavnosti chmele a piva – Žatecká dočesná, městské divadlo, kino, letní kino.

DOPLŇUJÍCÍ KULTURNĚ HISTORICKÉ ATRAKTIVITY V OKOLÍ VYBRANÝCH HISTORICKÝCH PIVOVARŮ – ÚZEMÍ 8

Území obklopující pivovary v Uherském Brodě, v Přerově, v Litovli a v Hanušovicích tvoří souvislý pás, sahající od hranic se Slovenskem na jihovýchodě po hranice s Polskem na severu. Pokrývá téměř beze zbytku kraj Olomoucký a větší část kraje Zlínského.

Pivovar Janáček, Uherský Brod

Historie vaření piva v královském městě Uherský Brod má dlouholetou tradici, která sahá až do středověku. Z historických pramenů se dozvídáme, že i nejznámější osobnost Uherskobrodská J.A.Komenský patřil do pivovarské rodiny, neboť jeho otec Martin Komenský byl členem cechu pivovarníků v Uherském Brodě.

Současný areál pivovaru byl postaven v letech 1894 – 1895 českým sládkem Františkem Bedřichem Janáčkem. Janáčkům patřil až do znárodnění v roce 1948. V období mezi dvěma válkami byl jedním z nejmodernějších ve střední Evropě. Původní budovy jsou částečně zachovány, do areálu jsou vestavěné nové provozní bloky. V areálu pivovaru se konají pivní slavnosti, celoročně jsou nabízeny exkurze do provozu.

Kulturně historické zajímavosti v okolí (cca 30 km):

technické památky

potravinářství

- Uherské Hradiště - Jarošov
 - Historické budovy dnešního pivovaru, který byl založen v roce 1688 měšťany, pocházejí z doby modernizace ve druhé polovině 19. století, kdy patřil rodině Salomona Brauna. Kvalitou produkovaného piva se řadil k nejlepším v Čechách a na Moravě. Z historických budov zaujme dominantní sladovna se dvěma hvozdy. Výroba byla ukončena v roce 1997, dnes bez využití, nepřístupné. Dobře viditelné.
- Uherský Ostroh
 - Historie pivovaru, jehož současná podoba pochází z počátku 20. století, sahá do 16. století. Komplex je udržovaný, jiné využití. Nepřístupný.

- **Brumov**
 - Jeden z nejstarších moravských pivovarů zakoupil a přestavěl na moderní velkozávod na konci 19. století Antonín Dreher -nejvýznamnější a nejbohatší pivovarník ve střední Evropě byl v posledních letech rakouského mocnářství. Pivovar ukončil provoz v roce 2001.
- **Strážnice**
 - Přízemní barokní budova s typickým štítem představuje ukázkou pivovaru řemeslné výroby, dnes využito jako Muzeum vesnice jihovýchodní Moravy, v části restaurace. Přístupné.
- **Kuželov**
 - Větrný mlýn, postavený v roce 1842 nad rázovitou obcí na moravsko– slovenském pomezí, činnost skončila po 2. světové válce, později převeden do správy Technického muzea v Brně, které provedlo jeho rekonstrukci a uvedlo mlýn do provozu. V přilehlém hospodářském stavení je zřízena expozice Hornáckého bydlení a místního zemědělského hospodářství z přelomu 19. a 20. století. Areál mlýna každoročně využíván při folklorních Hornáckých slavnostech. Přístupný.
- **Petrov- Plže**
 - Skupina sklepů řazených do ulicové zástavby patří k nejhodnotnějším dokladům vinohradnictví na Moravě. Jsou zmiňovány již v 15. století a vedle své výrobní funkce sloužily také jako útočiště při četných válečných vpádech z uherské strany blízké hranice. Sklepy jsou zahlobeny do svahu, nemají nadzemní prostory, jejich vstupy jsou zdobeny průčelní stěnou, obvykle zaklenutou. Vstupní část je spojena s vlastním sklepem dosahujícím v některých případech délky 30 m šíjí. Přístupné po domluvě.
- **Blatnice pod svatým Antonínkem**
 - Řada vinných bud seřazená při západním okraji obce dokládá krajevou vinařskou tradici. Vstupy ze štítové strany bývají tradičně barevně zdobeny, na ně navazují sklepy hloubené do svahu nad nimi. Přístupné po domluvě.
- **Zlín – Štípa**
 - Větrný mlýn - nejmenší dochovaný mlýn holandského typu u nás postavil v letech 1858-60 Kristián Kovář a jeho syn Josef. Provoz ukončen v roce 1941, uvnitř původní mlecí zařízení. Přístupné po domluvě.
- **Nivnice**
 - Vodní mlýn zvaný Bártkův je poprvé doložen v roce 1510. Byl provozován až do roku 1975. Nyní je v soukromém vlastnictví. V areálu mlýna údajně rodišti J.A.Komenského je instalován památník učitele národů. Mlýn přestavován ve 20. letech 20.století. Přístupný po domluvě.
- **Brumov – Bylnice, část Sidonie**
 - Tři společné chlebové pece z počátku 19. století, dochované v řetězové zástavbě v osadě. Přístupné.
- **Vlčnov**
 - Vinné sklepy, charakteristické dochované vinohradní budy s dřevěnými štíty pocházejí z počátku 19. století. V dnešní době se ve Vlčnově nachází kolem čtyřiceti búd, z nichž některé jsou již přestavěné, ale většina z nich slouží svému původnímu účelu, to jest k výrobě a uložení vína , ale často jsou také využívány k oddechu či posezení s přáteli. Přístupné po domluvě.

doprava

- Kostelany nad Moravou
 - Silniční most - ocelový nýtovaný most s charakteristickou dvojicí portálů byl uveden do provozu v roce 1920
- Kunovice
 - Letecké muzeum v areálu podniku Avia zbudovaného ve 30. letech 20. století. V letech 1945-50 v závodě opravná automobilů, po roce 1950 výroba letadel.
- Otrokovice
 - Baťův kanál - průplav z Otrokovic do Rohatce, který vybudovala firma Baťa v letech 1934–38. Kanál je z části veden po řece Moravě a částečně také uměle zbudovaným korytem. Dnes patří Baťův kanál plným právem k velmi vyhledávaným turistickým cílům.

vodárenství a energetika

- Veselí nad Moravou
 - Pro zásobování svého mlýna a místní obce elektrickým proudem zřídil mlynář J. Janiš roku 1906 elektrárnu. Roku 1915 byla elektrárna rozšířena a vybavena vertikální turbínou pohánějící třífázový generátor firmy AEG pro střídavý proud.

různé

- Zlín
 - Baťovy závody - v roce 1894 založena sourozenci Baťovými obuvnická firma, rozvoj po 1. svět. válce; základem konstrukce průmyslových objektů, správních budov a dělnických kolonií postavených po roce 1924 je železobetonový skelet s cihelnými vyzdívkami podle projektů F. L. Gahury a V. Karfíka.
- Luhačovice
 - Lázně - první lázeňská budova byla postavena v roce 1790 a dále následovaly objekty ztvárněné v klasicistním stylu. Dnešní podobu lázním vtiskla výrazná přestavba z období 1902 -1905, kterou provedl architekt D. Jurkovič se svým charakteristickým rukopisem ovlivněným lidovou tvorbou. Dochované a pečlivě udržované objekty Lázní Luhačovic si dosud podržely autenticky ideální obraz lázeňského místa z 1. poloviny 20. století. Pro tyto hodnoty byly nominovány na Listinu světového dědictví UNESCO

památkové rezervace

- VPR Petrov – Plže
- Blatnice – Stará Hora
- Veletiny – Stará Hora
- Vlčnov - Kojiny

městské památkové zóny

- Strážnice
- Veselí nad Moravou
- Uherské Hradiště
- Uherský Brod
- Uherský Ostroh
- Brumov
- Brumov – Sidonie
- Fryšták

- Luhačovice
- Napajedla
- Valašské Klobouky
- Vizovice
- Zlín

památky UNESCO

representativní ukázky historických stavebních slohů

baroko

- Buchlovice
 - Zámek z doby kolem roku 1700, projektovaný jako rozlehlá italská vila obklopená architektonicky utvářeným přírodním prostředím, zahrada v polovině 18. století upravena do podoby francouzského parku. Zámecké interiéry jsou doplněny bohatou štukovou výzdobou. Přístupné.
- Uherské Hradiště
 - Jezuitská kolej s kostelem sv. Františka Xaverského z poloviny 17. století. Komplex slouží převážně kulturním účelům, kostel je funkční. Přístupné.

secese a 20. století

- Luhačovice
 - Soubor lázeňských staveb a domů arch. Dušana Jurkoviče z let 1901 – 1904 s unikátním folklórním a secesním dekorem výraznou barevností. Budovy slouží dodnes svému účelu, jsou přístupné.
- Zlín
 - Urbanistický komplex továrních budov, školy, administrativní budovy a rodinných domů. Přístupné.

Možnosti ubytování ve městě:

Ve městě Uherský Brod je 5 hotelů.

Další atraktivita ve městě:

Ve městě je divadlo Brod, kino, muzeum Jana Amose Komenského a aquapark.

Na severu navazuje na oblast pivovaru v Uherském Brodě území obklopující pivovar v Přerově.

Pivovar Zubr v Přerově

Město Přerov obdrželo právo várečné roku 1256. Základní kámen Prvního moravského akciového pivovaru v Přerově byl položen v letech 1872, výroba započala v roce 1873 a bez přestávky pokračuje dodnes. Areál, jehož základem jsou stále využívané historické objekty, je dnes upraven pro potřeby moderní technologie výroby. Pivovar nabízí možnost exkurze.

Kulturně historické zajímavosti v okolí (cca 30 km):

technické památky

potravinářství

- Kokory
 - Jedinečný barokní areál, který vybudovali jezuité v době svého hospodářského podnikání na Hané v roce 1761. objekt je v soukromém vlastnictví, opravuje se. Nepřístupné.
- Záhlinice
 - Pivovar a sladovna - "První moravský akciový pivovar se sladovnou" v Záhlinicích pochází z roku 1895, provoz pivovaru byl ukončen roku 1921, do roku 1925 byla v provozu pouze sladovna. Ukázka velkolepého průmyslového podniku s výrazným architektonickým ztvárněním a jasně identifikovatelnými výrobními bloky. Nepřístupné.
- Olomouc – Holice
 - Mohutná budova sladovny - výrazná dominanta podél železniční trati Olomouc - Přerov - byla postavena v roce 1899 podle projektu J. Langera. Fasády objektu jsou provedeny v kombinaci režného cihlového a omítaného zdiva. K výrobě sladu slouží dodnes, patří k nejvýznamnějším historickým objektům z oblasti pivovarsko - sladovnické.
- Olomouc – akciový pivovar
 - Rozsáhlý průmyslový velkozávod byl postaven roku 1896.

- Prostějov
 - Akciový pivovar, unikátní průmyslový komplex z roku 1897, jediný u nás takto velkolepě ztvárněný historický pivovar v neogotickém stylu. Fasády tvoří režné zdivo z červených cihel, architektonické články jsou z bílých cihel. Mimo provoz, bez využití.
 - Pivovar bratří Winterů - pivovar právovárečného měšťanstva zde stával od 16. století, v 19. století areál koupili Winterovi. Bratři Winterové svůj pivovar uzavřeli v roce 1913 a provozovali v areálu již jen sladovnu, která zde funguje dodnes. Sladovna tohoto typu je po stavební i technologické stránce patrně jediná u nás.
- Prostějov – Mořice
 - Pozůstatky sladovny z průmyslového období. Původně zde byl panský pivovar. V roce 1898 byla sladovna nově zařízena, upravena a rozšířena. V roce 1998 byla sladovna uzavřena. V červnu roku 2001 tento objekt z velké části vyhořel a od té doby chátrá.
- Kroměříž
 - Arcibiskupský pivovar – upraven k novým účelům, ukázka průmyslového pivovaru, stavební struktura zachována.
 - Měšťanský pivovar byl vybudován koncem 16. století majiteli kroměřížských šenkovnických domů, nachází se v těsném sousedství radnice. Objekt slouží jako kulturní zařízení.
- Těšetice
 - Současná podoba výrobního areálu pochází z doby modernizace v roce 1898. Nová sladovna byla postavena po požáru roku 1911. Celý výrobní areál se skládal z pivovaru, sladovny, parního mlýna a lihovaru. Dnes částečně opraven, v dobrém stavu. Budovy dobře viditelné.
- Olomouc
 - Dobyččí tržnice, dochovaná v areálu bývalých olomouckých jatek, byla postavená v roce 1898. Technická památka s nejrozlehlejším zastřešeným prostorem ve městě (dříve aukční halou) byla rekonstruována v letech 1991 - 1993 podle projektu olomouckého ateliéru OSA na velkokapacitní obchodní dům. Přístupné.

doprava

- Hranice - Jezernice
 - Viadukty - poblíž obce Jezernice a města Hranice vyrovnávají terénní nerovnosti na trati bývalé Severní dráhy Ferdinandovy poblíž obce Jezernice a města Hranice dva monumentální viadukty. Jezernický byl do provozu uveden roku 1847, v roce 1873 byl při stavbě druhé koleje rozšířen. Hranický vznikl ve třech fázích: nejstarší z cihelného zdiva z roku 1846, druhý kamenný z roku 1873 a nejmladší v první polovině 20. století. Po opravě slouží viadukty svému provozu dosud.
- Hranice – Slavič
 - Tunel - jediný tunel na trati Severní dráha Ferdinandova. Byl vystavěn v obci Slavič (v úseku Lipník – Hranice) v letech 1845-1846 podle projektu Ing. Karla Hummela, je dlouhý 230 m a nachází se severně od dnes používané trati.

vodárenství a energetika

- Olomouc – Chválkovice
 - Vodárna - jediná dochovaná parní vodárna v ČR, uvnitř jediné dosud existující stroje z pražské Rustonky. Zařízení bylo v provozu až do roku 1960. Přístupná při vybraných příležitostech.

- Kroměříž
 - Elektrárna - jako jedna z prvních elektráren byla vybavena Kaplanovou turbinou pro energetické účely. Postavena roku 1923 společně s novým jezem. Možnost návštěvy po domluvě.

různé

- Kroměříž
 - Mincovna - renesanční jednopatrová stavba s manýristickou fasádou, rytá sedlovou střechou, pochází z roku 1665. Od roku 1998 je budova mincovny plnohodnotným článkem v řetězci památkového fondu městské památkové rezervace v Kroměříži. V interiérech mincovny je o kroměřížském mincování vybudována expozice muzejního charakteru, oceňována návštěvníky zejména v těch částech, kde jsou rekonstrukčně představeny nástroje a můžeme říci i stroje, které byly při výrobě mincí a medailí používány. Nadační fond kroměřížské mincovny a město vydává nové pamětní ražby.
- Černotín
 - Vápenky - trojice vápenek se nachází na okraji Teplic nad Bečvou při výjezdu směrem na Valašské Meziříčí: dvojitá šachtová pec na obdélném půdorysu, jednoduchá šachtová pec na osmibokém půdorysu a mezi nimi kruhová vápenka z roku 1871, přestavěná na motorest. Motorest je přístupný, ostatní volně v krajině.

památkové rezervace

- MPR Kroměříž
- Olomouc
- Lipník nad Bečvou
- VPR Příkazy

městské památkové zóny

- Prostějov
- Holešov
- Přerov
- Hranice
- Potštát
- Tovačov

památky UNESCO

- Kroměříž
 - Zámek a zahrady
- Olomouc
 - Sloup Nejsvětější Trojice

representativní ukázky historických stavebních slohů

románský sloh

Olomouc

- Hrad – Přemyslovský hrad, z něhož se dochovala pozdně románská věž a přízemní části dvouvěžového průčelí basiliky sv. Václava. Přístupné.

gotika

Olomouc

- Kostel sv. Mořice, pozdně gotické síňové trojlodí z přelomu 15. a 16. století.

renesance

- Kroměříž
 - Květná zahrada (Libosad) je příkladem italské manýristické zahrady z let 1665 -75 s monumentální kolonádou, rotundou, kašnami a rostlinnými bludišti. Přístupné.
- Olomouc
 - Soubor budovz konce 16. století – Edelmannova hrobka při severní straně kostela sv. Mořice, Edelmannův dům na Horním náměstí, Hauenschildův palác na Dolním náměstí, renesančně upravená radnice. Přístupné.

baroko

- Kroměříž
 - Zámek, barokně přestavěný v letech 1686 1711 z původně renesančního zámku. Přístupné.
 - Kostel sv. Jana Křtitele, součást piaristického komplexu z let 1735 - 55. Přístupný.
- Olomouc
 - Klášter benediktýnů sv. Štěpána, později premonstrátů - Klášterní Hradisko, čtyřkřídla budova, jejíž součástí je kostel Nanebevzetí P. Marie z let 1686 - 1739.
- Dub nad Moravou
 - Kostel Očištění P. Marie, poutní proboštský kostel z let 1775 – 83, pozdně barokní jednolodní stavba s monumentálním dvouvěžovým průčelím. Přístupný.

secese a 20. století

- Prostějov
 - Vila F. Kovaříka z roku 1910 je příkladem architektonické moderny. V objektu je galerie a čajovna, přístupné.

Možnosti ubytování ve městě:

Ve městě Přerov je několik hotelů, penzionů a ubytoven.

Další atraktivita ve městě:

Ve městě působí amatérské divadlo, kino, krytý bazén, četná sportovní centra.

Na severozápadě se území kolem pivovaru v Přerově prolíná s okolím pivovaru v Litovli.

Pivovar Litovel

Prvním dochovaným dokumentem o pivovarnictví na Litovelsku je zápis z roku 1291, kdy městu Litovli udělil král Václav II. právo mílové. V roce 1892, kdy byl založen Rolnický akciový pivovar se sladovnou v Litovli, fungoval zde již německý Měšťanský pivovar, který v roce 1910 konkurenci podlehl. O výstavbě Rolnického akciového pivovaru se definitivně rozhodlo počátkem roku 1892 a v témže roku se započalo s budováním. Stavbu v historizujícím stylu provedl holický stavitel R. Zapletal a strojní zařízení dodala firma Novák & Jahn z Prahy. Již v polovině následujícího roku byl pivovar kolaudován a koncem roku zahájena výroba piva. V letech 1905 -1 906 se areál rozšiřuje o stáčírnu lahvového piva.

V areálu je unikátní varna z přelomu 30. a 40. let 20. století postavená ve funkcionalistickém stylu.

Součástí pivovaru je pivovarská hospůdka a bylo zde zřízeno pivovarské muzeum. Exkurze do výroby po dohodě.

za ženu dceru prvního sládky.

foto. www.litovel.cz

Kulturně historické zajímavosti v okolí (cca 30 km):

technické památky

potravinářství

- Loštice

- Muzeum tvarůžků - muzeum bylo založeno v roce 1876 a ukazuje historické stroje na výrobu pravých olomouckých tvarůžků, tradiční receptury, moderní technologie a další zajímavé expozice.

doprava

- Zábřeh

- Nádraží částečně dochované původní nádraží trati Praha – Olomouc, vybudované v letech 1843 – 1845 podle projektu stavitele A.D. Fleischmanna. Areál doplňuje skladiště bratří Kleinů.

vodárenství a energetika

- Mohelnice – Háj

- Elektrárna - postavená v letech 1922 – 1923 podle návrhu arch. B. Fukse a J. Štěpánka. Výtvarný motiv zaoblení průčelí umocňuje technický účel stavby – přeměnu energie. Návštěvu lze domluvit.

textilní průmysl

- Šumperk

- První šumperská mechanická přádelna - uvedená do provozu v roce 1842. Přádelna zanikla roku 1880, její objekty byly poté využity pro mechanickou tkalcovnu významné

šumperské firmy Ed. Oberleitnera synové, jež vlastnila též bělidlo (na opačné straně silnice) a velké přádelny v Hanušovicích a Holbě. Objekt bělidla slouží jako nájemné dílny s sklady, některé objekty nevyužité. Tkalcovna je v provozu, od r. 1994 jako firma Sumtex, s. r. o. nepřístupné.

památkové rezervace

- MPR Moravská Třebová

městské památkové zóny

- Rýmařov
- Litovel
- Šternberk
- Uničov
- Mohelnice
- Šumperk

památky UNESCO

representativní ukázky historických stavebních slohů

renesance

- Moravská Třebová
 - Zámek, vzniklý renesanční přestavbou gotického hradu. Dochovalo se manýristické předzámčí z let 1611 – 1620 s kamenickou výzdobou. Přístupný.
- Lanškroun
 - Radnice z 80. let 16. století, zdobená psaničkovými sgrafity. Funkční, přístupná.

baroko

- Šternberk
 - Kostel zvěstování P. Marie z let 1736 – 56, pozdně barokní. Funkční, přístupný.

klasicismus, empir, romantismus a historizující slohy

- Bouzov
 - Hrad, výsledek romantické rekonstrukce ve stylu německé pozdní gotiky a renesance. přístupný.

Možnosti ubytování ve městě:

Ve městě je hotel, penzion a ubytovna

Další atraktivita ve městě:

V Litovli je krytý bazén, sportovní hala, hřiště s vyhřívaným povrchem, koupaliště, horolezecká stěna, jezdecký oddíl a další. Je zde kino, muzeum, městský klub, kde se konají divadelní představení, koncerty a další.

Na severu se prolíná území kolem pivovaru v Litovli s územím obklopujícím pivovar v Hanušovicích.

Pivovar Hanušovice

Roku 1874 byl postaven firmou Ringhoffer moderní průmyslový pivovar v Holbě (dnes Hanušovice). Původní pivovarské budovy zůstaly zachovány, jejich původní vzhled je však narušen pozdějšími úpravami zejména oken a přístavbami soudobých technologických zařízení. Charakteristickým prvkem pivovarského objektu průmyslového období postaveného v historizujícím stylu zůstal sladovní hvozď. Jeho hmota je ztvárněna jako gotická věž s cimbuřím.

V původně samostatné obci Holba byl v letech 1871-74 vybudován pivovar Müllschizky a spol., projektovaný ing. Karlem Völlknerem a vybavený strojním zařízením od firmy Ringhoffer. Nad podélné provozní objekty vystupuje ve střední části věž hvozdu s výrazným fortifikačním architektonickým řešením. Pivovar je významnou místní dominantou při železniční trati Olomouc-Glucholazy.

Pivovar pořádá každoročně pochod do Jeseníků, zakončený návštěvou pivovaru s exkurzí. I v průběhu roku se možnost exkurze nabízí.

Kulturně historické zajímavosti v okolí (cca 30 km):

technické památky

potravinářství

- Šumperk
 - Rozsáhlý komplex akciového pivovaru pochází z roku 1871. Nyní slouží jako sklady. Dobře viditelné, nepřístupné.
- Třemešek
 - Pozůstatky průmyslového pivovaru postaveného v historizujícím stylu roku 1871. Částečně zbořeno, zůstala hlavní budova – sladovna a varna s dominantním hvozdem. Nepřístupné.
- Zábřeh
 - sladovna, vznikla v roce 1899 úpravou původního měšťanského pivovaru. Stále v provozu. Nepřístupné.

vodárenství a energetika

- Loučná nad Desnou
 - Vodní dílo Dlouhé Stráně - Při otevření v roce 1996 představovalo vodní dílo Dlouhé stráně nejmodernější přečerpávací elektrárnu v Evropě. Do impozantní nádrže situované v nadmořské výšce 1350 m je v době energetického nadbytku přečerpávána voda, která proudí k turbinám v době potřeby špičkového výkonu, který dosahuje 650MW. Přístup do informačního střediska, exkurzi možné objednat v informačním centru u čerpací stanice PHM Loučná nad Desnou.

textilní průmysl

- Hanušovice
 - K největším přádelnám lnu na Šumpersku, budovaným v polovině 19. století, patřily přádelny v Hanušovicích a Holbě – monumentální a nezaměnitelné podélné etážové stavby, členěné převýšenými rizality se schodišti. V hanušovické přádelně je v provozu dvojité Peltonova turbína z roku 1922. Přádelna v Hanušovicích slouží dosud původnímu účelu – je součástí podniku a. s. Nobeslen. Závod v Hanušovicích – Holbě je nyní výrobnou ložisek. Přístup po domluvě, objekt je v provozu.

různé

- Velké Losiny
 - Papírna - první zmínka o papírně pochází z roku 1596, ale pravděpodobně byla založena Žerotiny o několik let dříve přestavbou z obilního mlýna. Jedná se o nejstarší papírnu s nepřetržitou ruční výrobou papíru v Evropě. V současné době je areál, jehož jádro tvoří pozdně barokní budovy, přístupný veřejnosti včetně muzejní expozice zaměřené na historii papírenské výroby. Pro svou unikátnost je nominován na zápis na Listinu světového dědictví UNESCO.
- Lanškroun
 - Zájezdní hostinec - jedna z posledních roubených zájezdních hospod s komorou v patře, založena roku 1643. Dnešní podoba z roku 1859. Dosud v provozu.
- Králíky
 - Pevnost Bouda - nejmenší z dělostřeleckých tvrzí budovaných jako součást čs. pohraničního opevnění; vystavěna v letech 1939–38. V současné době je zde umístěno Museum československého opevnění. Přístupné.

památkové rezervace

- VPR Heřmanovice

městské památkové zóny

- Branná
- Štítý
- Lanškroun
- Králíky
- Jablonné nad Orlicí

památky UNESCO

representativní ukázky historických stavebních slohů

renesance

- Lanškroun
 - Radnice z 80. let 16. století, zdobená psaníčkovými sgrafity. Funkční, přístupná.
- Velké Losiny
 - Zámek - žerotínský zámek z konce 16. století, nádvoří s typickými arkádami.
- Branná
 - Soubor budov – rychta z konce 16. století, kostel sv. Michala ze začátku 17. století, zámek z konce 16. století – přístupné.

secese a 20. století

- Jeseník
 - Sanatorium z let 1909 – 10, trojpatrová budova s lodžii zdobená secesními motivy.

Možnosti ubytování ve městě:

V Hanušovicích jsou 3 pensiony.

Další atraktivita ve městě:

Město leží v horské krajině, nabízejí se vhodné terény pro zimní sporty a pro turistiku. V obci je kino a kulturní dům, kde se konají různé společenské a kulturní akce. Další akce pořádá pivovar.

Pivovar Medvěd v Berouně

Příklad zdařilé konverze části areálu jiného odvětví

Roku 1872 postavilo právovárečné měšťanstvo Berouna svůj pivovar, který vařil pivo až do roku 1978. Po dvacetileté odmlce oživili manželé Mayerovi tradici vaření piva v Berouně a v areálu bývalého cukrovaru v restaurovaném objektu založili soukromý rodinný pivovar Berounský Medvěd, doplněný restaurací. Pivovar nabízí možnost exkurze.

Kulturně historické zajímavosti v okolí (cca 30 km):

Nejsou uvedeny zajímavosti na území hl. m. Prahy, do nějž okruh kolem pivovaru v Berouně zasahuje.

technické památky

potravinářství

- **Buštěhrad**
 - Příkladem panského pivovaru významného šlechtického rodu, o čemž svědčí architektonické pojetí, je pivovar v Buštěhradě. Současná podoba objektu sladovny pochází z roku 1755, kdy byl starý objekt přestavěn současně s panským sídlem ve stylu pozdního baroka. Panské sídlo bylo přebudováno podle návrhu Kiliána Ignáce Dienzenhofferera. Po jeho smrti podle vlášského stavitele Anselma Luragha, který je autorem stavebních úprav pivovaru. Objekt byl obdélníkového půdorysu, charakteru hospodářského stavení. Výroba ukončena v roce 1967, nyní slouží pro účely skladování. Nepřístupné, ve špatném stavebním stavu.
- **Křivoklát**
 - Pivovar se sladovnou
Mezi nejstarší ukázkou panského pivovaru patří hradní pivovar na Křivoklátě. Pivovar byl založen v roce 1547, modernizován v roce 1877. Fungoval až do roku 1951, kdy byl uzavřen na pokyn Národního památkového ústavu z důvodu ochrany historické památky. V areálu hradu zůstaly zachovány pouze nejstarší pivovarské prostory (hrad byl očištěn

od mladších stavebních vrstev podle názoru památkového purismu). Součást hradu, není přístupný.

Na hradě by se po roce 2010 mělo obnovit vaření piva. Hrad je národní kulturní památkou, varna proto bude ve sklepech bývalého knížecího pivovaru v podhradí. V těchto místech by měla vzniknout i restaurace s ubytováním.

Unikátním dokladem hradního pivovaru s malým výstavem z období 1400 – 1422 je „pivovárek“ křivoklátských manů. Archeologickými průzkumy je v pozůstatcích manského domu doložena místnost, kde se vyrábělo pivo, skladové prostory, dokonce i takové „detaily“ jako železná pánev, ječmen, nádoby, pomůcky. Nejednalo se tedy o samostatný objekt, ale součást palácové stavby, která zanikla roku 1422 požárem.

- Klobuky – pivovar se sladovnou
 - Pivovar v Klobukách vznikl při renesanční tvrzi na konci 16. století. Jedná se o příklad původně renesančního pivovaru, který se do dnešní podoby dochoval jen v mírně pozměněné podobě - jedinou větší modernizací byla výstavba nového ležáckého sklepa roku 1870 firmou Novák a Jahn a výstavba stojatého dvojlískového hvozdu roku 1906. Objekty jsou využívány jako sklady. Nepřístupné
- Pavlov – pivovar se sladovnou
 - V roce 1870 byl postaven nový pivovar v pavlovském dvoře. Objekt byl přistavěn k již stojícímu zámku, na který navazoval blokem varny a sladovny. Pivovar postavila a strojním zařízením vybavila firma Novák a Jahn. Dominantou a středovou částí komplexu je vertikální hmota dvojlískového hvozdu předstupující formou rizalitu, jehož průčelí je zdůrazněno lizénovým rámem a zubořezem ve štítě. Na sladovnu navazuje kolmo křídlo provozní a do dvora pokračuje blok chladného hospodářství s pivovarským štokem, spilkou, sklepy a lednicemi. Nepřístupné.
- Liteň – pivovar, Skuhrov - sladovna
 - Pivovarský a sladovnický areál Liteň - Skuhrov. Původní pivovarský areál v Litni byl v roce 1871 nahrazen novým pivovarem firmou Novák a Jahn. Nedaleko Litně v obci Skuhrov byla současně s výstavbou pivovaru v roce 1872 postavena sladovna v neorománském stylu firmou Novák a Jahn. K rozšíření provozu došlo v 80. letech 19. století, kdy byla stejnou firmou přistavěna nová parostrojní sladovna s větší kapacitou. Je řešena v neorenesančním stylu, štít hvozdu je řešen jako stupňový, průčelí jsou členěna lizénami a nárožním armováním, okna jsou pravoúhle zalomena v celém profilu, blok humen a pūd byl zastřešen sedlovou střechou.
- Stehelčevy
 - Sladovna a pivovar
Svým původem ojedinělý průmyslový pivovarský areál ve Stehelčevsi byl vybudován na místě bývalé důlní šachty určené k větrání a odvodnění nedalekých Vítkových dolů. Původní budova těžní věže byla upravena na sladovnu, která zahájila provoz roku 1899. Pivovar byl přistavěn v roce 1901, podle jeho půdorysného a hmotového uspořádání by mohlo jít o dílo firmy Ringhoffer. Výrobní objekty jsou postaveny ryze účelově bez výrazných výtvarných prvků. Po citlivé rekonstrukci je areál nově využíván, mimo jiné pro ubytování a restauraci. Přístupné v rámci provozu.
- Malé Kyšice – Poteplí
 - Proškův mlýn, jeden z nejstarších mlýnů na Loděnickém potoce, je zmiňován již v roce 1423. Prošel složitým stavebním vývojem, poslední majitelé – rodina Proškova – mleli do

2. světové války. V mlýnici zachováno zařízení ze 2. poloviny 19. století. Přístupný po domluvě.

- Unhošť
 - Markův mlýn z 1. poloviny 17. století, prvním doloženým majitelem byl Jiří Marek. V 19. století získala mlýn rodina Bočků, kteří mlýn provozovali do roku 1945. I přes modernizaci ve 20. letech je čitelná barokní podoba mlýna. Turbína a zařízení mlýna jsou provozuschopné, ale nevyužívané. Zájemci o historii mlynářství mohou navštívit soukromou sbírku v rodinném domě p. Karla Bočka, Unhošť, Pivovarská čp. 323.

doprava

- Lány
 - Koněspřežka, druhá nejstarší železnice na evropské pevnině. Koněspřežná dráha měla vést z Prahy do Plzně, byla však ukončena v katastru obce Lány u osady Brejl. V provozu byla v letech 1830 - 1869, odbočka do lánských lesů byla využívána až do roku 1873. Dopravovalo se po ní hlavně dřevo a později i kladenské černé uhlí. Bývalá hájovna Pině na okraji Lánské obory je vlastně jedním z nejstarších nádraží - sloužila jako přepřahací stanice a byt inženýra. Dodnes můžeme najít pozůstatky koněspřežky v lánské oboře.
- Lužná
 - Železniční muzeum v bývalém železničním depu. Přístupné.

těžba

- Chrustenice
 - Vlastní těžba byla zahájena na počátku 20. století, provoz ukončen v roce 1965. V současnosti je šachta zpřístupněna. V horních prostorách dolu je dnes zřízený hornický skanzen, v zatopených spodních štolách trénují potápěči a záchranáři. Přístupné.
- Příbram – Březové Hory
 - Ševčínský důl byl založen v roce 1813, šachetní budova s nárožní věží sloužící pro astronomická měření je z roku 1879. Na počátku 20. století byla vybudována ocelová těžní věž. Po ukončení těžby zde v roce 1978 zde bylo zřízeno hornické muzeum, jehož součástí jsou další šachty – Anna, Vojtěch a Drkolnov s unikátním vodním kolem o průměru 12,5 m. Areál je největším hornickým skanzenem rudného dolování u nás. Přístupné.
- Svatý Jan pod Skálou
 - Solvayovy lomy - v roce 1916 zakoupil Spolek pro chemickou a hutní výrobu pro výrobu kuchyňské soli Solvayovým procesem vápencový lom. V současnosti zde byl zřízen industriální skanzen.
- Vinařice
 - Důl Pražské železářské společnosti byl hloubený od roku 1874 a těžba na jámě Mayrau, byla zahájena v roce 1877. Druhá jáma Robert byla dokončena v roce 1884. Po ukončení těžby v roce 1997 zde byl zřízen hornický skanzen. Kompletně zachovaný areál, představující výjimečné kulturní technické dědictví evropského významu, dokumentuje nejen původní provoz a strojní vybavení, ale slouží pro řadu dalších kulturních akcí.

hutnictví, slévárnictví, strojní průmysl

- Nový Jáchymov
 - Cáchovna, kterou se vstupovalo do štoly, která složila pro zavážení rudy do Fürstenberské hutě. Huť byla v provozu do roku 1878. Cáchovna dnes slouží jako restaurace. Přístupné.

různé

- Bratronice – Lhota
 - Skanzen dřevěného uhlí - unikátní muzeum, které předvádí historický proces pálení dřevěného uhlí. Přístupné.

památkové rezervace

- MPR ---
- VPR Dobrovíz
- Třebíz

městské památkové zóny

- Beroun
- Slaný
- Smečno
- Unhošť
- Mníšek pod Brdy
- Nový Knín

památky UNESCO

representativní ukázky historických stavebních slohů

románský sloh

- Zákolany – Budeč
 - Rotunda sv. Petra a Pavla - nejstarší stojící stavba s původní klenbou z konce 9. století. Přístupné.

gotický sloh

- Karlštejn
 - Hrad, založený Karlem IV., vybudovaný v letech 1348 – 1455. Kaple hradu je jedním z nejceněnějších dochovaných gotických interiérů. Přístupný.
- Křivoklát
 - Hrad s téměř nedotčenou středověkou podstatou, raně gotická část pochází z let 1230 – 1280. Přístupný.

renesance

- Smečno
 - Zámek, vzniklý přestavbou gotické tvrze kolem roku 1600. Nepřístupný, slouží jako domov důchodců.

baroko

- Dobříš
 - Zámek z let 1745 65 je významným příkladem barokního klasicismu. Přístupný.
- Obořiště
 - Kostel sv. Josefa z let 1702 – 11 je dílem K. I. Dientzenhofera. Přístupný příležitostně.
- Příbram
 - Poutní kostel Nanebevzetí P. Marie na Svaté Hoře, krajinná dominanta z let 1658 – 1709.

Možnosti ubytování ve městě:

V Berouně jsou čtyři hotely*** a jeden pension.

Další atraktivita ve městě:

Ve městě je aquapark, kino a medvědarium. Každoročně se koná Talichův festival, hrnčířské trhy, četná hudební vystoupení probíhají ve vlastním pivovaru.

DOPLŇUJÍCÍ KULTURNĚ HISTORICKÉ ATRAKTIVITY V OKOLÍ VYBRANÝCH HISTORICKÝCH PIVOVARŮ – ÚZEMÍ 10

Východní polovinu Královéhradeckého kraje zahrnuje území v okolí pivovarů v Dobrušce a v Broumově.

Pivovar Dobruška

Výrobní areál pochází z roku 1868. Přes drobné stavební úpravy zůstal zachován původní vzhled a dodnes zde pokračuje výroba piva. K pivovaru náleží i pivovarská restaurace, bowling a ubytování. Nabízejí se exkurze.

Pivovar Broumov – Olivětín

Olivětínský pivovar byl založen řeholním řádem benediktinů někdy v letech 1345-1348 a nesl název Benediktínský pivovar a to až do roku 1948. Současná podoba areálu pochází z přestaveb, které byly realizovány ve druhé polovině 19. století do roku 1905. Dominantou areálu je sladovna z roku 1889 s mohutným vzdušným hvozdem.

Součástí pivovaru je prodejna, nabízejí se exkurze s konzumací. V areálu pivovaru se konají kulturní akce.

Kulturně historické zajímavosti v okolí (max.30 km):

technické památky

potravinářství

- Nový Bydžov
 - Pivovar - druhotně využívané budovy připomínají podnik z roku 1892. Dodnes patrné jednotlivé technologické bloky. Nepřístupné, viditelné zvenku.
- Smiřice
 - Pivovar - historie zámeckého pivovaru sahá do 16. století. Dnes příklad pivovaru řemeslné výroby, který byl ve druhé polovině 19. století modernizován na průmyslový provoz. Z tohoto období pochází charakteristická dominantanta – věžový blok hvozdu. Nepřístupné.
- Hořice
 - Pivovar - originální průmyslový areál v centru města, jehož fasády tvoří bloky z opracovaného pískovce z lomu U sv. Josefa pochází z roku 1885, kdy byla dokončena modernizace stávajícího provozu. Dnes po náročné a citlivé rekonstrukci slouží jako kulturní centrum. Charakter budovy zůstal zachován, zdařilá konverze historického výrobního objektu pro účely zábavního centra je již téměř dokončená. Přístupné.
- Broumov
 - Pivovar - měšťanský pivovar pochází z roku 1867. Mohutná sladovna ukrývá unikátní technologii vzdušného hvozdu. Nevyužíván, chátrá, zatím je v dobrém stavebně technickém stavu včetně vnitřních konstrukcí, jsou záměry na nové využití pro účely společenského a kulturního centra, zatím přístupné v době propagačních akcí.
- Val, osada Provoz
 - Téměř neporušená technická památka se vzácně zachovaným mlýnským dřevěným složením z 19. století pochází z roku 1816. Nejstarší doklad o existenci 1586. Roubené patrové stavení se sedlovou střechou, zbytky náhonu a vantroků s hřídelí kola. Nepřístupné
- Borovnice, část Přestavlky
 - Barokní mlýn s dosud dochovaným technologickým zařízením. Nepřístupné.

doprava

- Hradec Králové
 - Nádraží - v pořadí třetí nádraží v Hradci bylo postaveno v letech 1929–35. Budova dlouhá 150 m se 46 m vysokou vodárenskou věží patřila mezi nejmodernější ve střední Evropě. Běžně přístupné.
 - Garáže - Jedny z prvních velkokapacitních garáží, postaveny v roce 1932. Po roce 90. objekt vrácen původním majitelům, provedena renovace. Přízemí a 1. patro slouží původnímu účelu – prodejna a servis. Běžně přístupné.
- Zdobnice
 - Most - krytý dřevěný most z roku 1840, přístupný po nové, kvádry obložené rampě rekonstruován roku 1982. Mostovku tvoří ocelové nosníky ostatní konstrukce dřevěné, valbová šindelová střecha. Běžně přístupné.

vodárenství a energetika

- Hradec Králové
 - Labská elektrárna - Průtočná elektrárna na Labi s mostem a jezem z roku 1912 stavebně navazuje na parní elektrárnu z roku 1910. Přístupné, součást prohlídkového okruhu.

- Bílá Třemešná
 - Přehrada - po velké povodni v roce 1897 bylo rozhodnuto o výstavbě přehrady, která započala v roce 1910. Tízná hráz z kamenných kvádrů vysoká přes 40 m s délkou vzdutí 8 km dokončena v roce 1919 byla v té době největším vodním dílem Československé republiky. Součástí vodního díla je elektrárna s dvěma Francisovými turbinami. Ve střední části podkovovité hráze zdobí přelivná pole charakteristická čtveřice romantizujících věží. Exkurze po dohodě.

těžba

- Žacléř
 - Důl Jan Šverma - Žacléřská uhelná pánev se svou hornickou historií dolování uhlí patří mezi naše nejstarší lokality. Písemně je datováno k roku 1570. Rozmach dolování započal na počátku 19. století, kdy byl zahájen provoz na dole Marie (1814). V těsném sousedství byl založen v letech 1853 – 55 důl Julie (dnes v areálu dolu Jan Šverma), dochován těžní stroj z roku 1958. Těžba byla ukončena v roce 1993, v současnosti část dolu zpřístupněna veřejnosti. Přístupné.

textilní průmysl

- Potštejn
 - Plátenická manufaktura - budova manufaktury postavená roku 1754 (dnes hotel), obydlí tkalců – ulička zvaná Fabrika, bělisko a budova bývalého skladu v sousedství zámku. Průmyslové období je zastoupeno tovární halou s vodojemem z počátku 20. století v areálu firmy Diafrikt. Manufaktura, nyní hotel, běžně přístupné, ostatní areál nepřístupný.

různé

- Náchod
 - Pevnost Dobrošov - Od poloviny 30. let 20. století v souvislosti zabezpečení obrany Československé republiky byl budován souvislý pás pohraničních opevnění podle francouzského vzoru Maginotovy linie. V nejhroženějších úsecích při severní hranici bylo plánováno vybudovat soustavu 15 pevností, z nichž byly dokončeny pouze 4. Jednou z nedokončených pevností je národní kulturní památka Dobrošov, kde z původních 7 železobetonových srubů byly vybudovány pouze 3 (2 pěchotní - Jeřáb a Mústek a 1 dělostřelecký - Zelený). Přístupné.
- Žacléř – Babí
 - Pevnost Stachelberg - největší dělostřelecká tvrz čs. pohraničního opevnění, budována v letech 1937–38; z 12 plánovaných objektů postaven pouze pěchotní srub. Přístupné.
- Jaroměř
 - Pevnost Josefov - vybudována z příkazu císaře Josefa II. v letech 1780–87, jméno Josefov nese od roku 1793, v roce 1888 ztratila pevnostní statut. Přístupné.
 - Muniční sklady -ze strategických a bezpečnostních důvodů vybudována soustava muničních skladů v letech 1780 – 90 vně vojenských pevností, z nichž některé slouží novému využití. Přístupné.
- Hradec Králové
 - Aquacentrum - městské lázně jsou vrcholným dílem arch. O. Lisky. Funkcionalistická budova byla postavena v roce 1933. Se svým třicetimetrovým bazénem a dodnes funkčním umělým vlnobitím se lázně staly nejmodernější krytou plovárnou v republice. V současné době jsou lázně rozšířeny o zábavní vodní park s tobogánem, bazénky s vířivkami a masážními tryskami, vodotrysky a saunou.

- Trutnov
 - Litinový monument - největší v Čechách (20 m vysoký), byl vybudován na vrcholu kopce Šibeníku nad Trutnovem jako památník generála Gablenze, který se zasloužil o jediné vítězství Rakušanů v Prusko – rakouské válce v roce 1866. Památník byl dodaný a smontovaný železárnami v Blansku roku 1868, významný doklad uplatnění železa v monumentální plastice 19. století. Do památníku je vestavěná přístupná rozhledna..

památkové rezervace

- MPR Hradec Králové
- Nové Město nad Metují
- Josefov (město Jaroměř)
- VPR Křinice

městské památkové zóny

- Hradec Králové – část
- Broumov
- Jaroměř
- Náchod
- Police nad Metují
- Stárvov
- Dobruška
- Opočno
- Rokytnice
- Rychnov nad Kněžnou
- Trutnov
- Žacléř
- Dvůr Králové

památky UNESCO

representativní ukázky historických stavebních slohů

gotika

- Hradec Králové
 - Kostel sv. Ducha z počátku 14. století, trojlodní cihlová stavba s převýšenou střední lodí a bohatě zdobenou křížovou klenbou.

renesance

- Častolovice
 - Zámek – pozdně renesanční stavba z počátku 17. století vzniklá přebudováním raně renesanční tvrze, v pozdější době upravována, částečně zachovány renesanční fresky exteriérů a renesanční sály. V soukromém vlastnictví, přístupný.
- Opočno
 - Zámek z 2. poloviny 16. století, se sloupovými arkádami nádvoří. Součástí zámeckého areálu je renesanční míčovna a letohrádek. Přístupné.
 - Kostel Nejsvětější Trojice, někdejší zámecká kaple s vloženou obvodovou emporou s reliéfní výzdobou. Přístupné.
- Doudleby
 - Zámek z přelomu 16. a 17. století, zdobený sít'ovým sgrafitem. Historické interiéry s renesančním nábytkem. Přístupný.

- Nové Město nad Metují
 - Městské domy, budované na počátku 16. století při renesanční přestavbě města po požáru.

baroko

- Smiřice
 - Kaple Tří králů, stavba vrcholného baroka z přelomu 17. a 18. století, hlavní oltář s obrazem P. Brandla. Přístupný po domluvě.
- Kuks
 - Zámek – Hospital – ojedinělý komplex lázní, rezidence a hospitalu, budovaný od konce 17. století do dvacátých let 18. století. Na terase kopie soch M. Brauna. přístupné.
- Stanovice
 - Betlém, součást ideové koncepce Kuksu, skupina sousoší a reliefů vytesána z velkých kvádrů nebo přímo do skalních stěn M. Braunem.
- Broumov
 - Benediktinský klášter, jedna z nejvýznamnějších památek barokní klášterní architektury, přestavěná do barokní podoby K. I. Dientzenhoferem na počátku 18. století.
- Broumovsko
 - Soubor venkovských barokních kostelů, dílo K. I. Dientzenhofera a K. I. Dientzenhofera.

klasicismus, empír, romantismus, historismus

- Kostelec nad Orlicí
 - Zámek v empírovém slohu z let 1829 – 33. Soukromý majetek, po dokončení rekonstrukcí bude zpřístupněn veřejnosti.
- Jaroměř
 - Pevnost Josefov, ojedinělá památka klasicistní fortifikační architektury z let 1780 – 1789. Přístupná.
 - Kostel Nanebevzetí P. Marie v Josefově, bývalý vojenský kostel – empírové dvojloží s hranolovou věží. Funkční, přístupný v době bohoslužeb.
- Česká Skalice
 - Zámek Ratibořice, empírová přestavba staršího zámku, dějiště knihy „Babička“ Božena Němcové. Přístupné.

secese a 20. století

- Hradec Králové
 - Městské muzeum, dílo Jana Kotěry z let 1909 – 13, jeden z nejvýznamnějších mezníků v dějinách české novodobé architektury. Přístupné.
 - Areál škol z let 1923 – 27, některé objekty s prvky art-deco, další funkcionalistické.
- Jaroměř
 - Wankeův dům, dílo Josefa Gočára z let 1909 – 10, původně obchodní dům, nyní muzeum.
 - Přístupné.

Možnosti ubytování ve městě:

V Dobrušce se nabízí ubytování přímo v areálu bývalého pivovaru, dále jsou zde dva hotely, dva penziony a turistická ubytovna. V Broumově jsou 3 hotely a cca 3 penziony.

Další atraktivita ve městě:

Dobruška leží v CHKO Orlické hory, Broumov v CHKO Broumovsko, takže obě města nabízejí především cyklistické a pěší trasy pro turistiku v krásném prostředí. V Dobrušce je muzeum, kino, plavecký areál, v Broumově jsou možnosti horolezectví a Aeroklub, nabízející vyhlídkové lety.

